

- Meiden, wat kan je ermee? -

Methodische principes van het sekse specifiek werken met meisjes

E.E. de Boer, Ba & dr. J.W. Metz

November 2012

Youth Spot Lectoraat jongerenwerk in de grote stad
Hogeschool van Amsterdam

Youth Spot

Lectoraat Jongerenwerk in de grote stad
Hogeschool van Amsterdam

Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de OSA met financiële bijdragen van Combiwel en MO-groep in het kader van het landelijke project Regionale Effectieve Interventies Samenwerkingsverbanden (REIS).

Illustratie: F.G.J. Breitbarth

- Voorwoord –

Het gaat in veel opzichten goed met meisjes. We zien bijvoorbeeld dat meisjes het goed doen in het onderwijs. Hun deelname aan HAVO/VWO en hogere niveaus in het MBO is groter dan die van jongens. En ook aan het hoger onderwijs nemen meer vrouwen dan mannen deel.

Met het opleidingsniveau nemen ook de emancipatiekansen van vrouwen toe. Een goede opleiding en een goede baan zorgen voor economisch zelfstandigheid en dat is een belangrijke stap naar zelfbewustheid en keuzevrijheid voor vrouwen.

Toch laten meisjes en jonge vrouwen kansen liggen.

Als professional kunt u een belangrijke steun geven in de rug van meisjes en jonge vrouwen. Door meisjes een eigen veilige plek te geven waar ze met elkaar kunnen praten of samen iets doen, kunnen meisjes zich ontwikkelen en zich bewust worden van hun kansen en keuzes. Die behoefte aan vrije keuze komt altijd terug in de verhalen die vrouwen mij vertellen. Onvrijheid is er meer dan ons lief is. En niet eens altijd van buitenaf. Meisjes en vrouwen kunnen ook onderling elkaar verschrikkelijk de maat nemen, van 'ben ik religieus genoeg?' tot 'zijn mijn hakken hoog genoeg?'

Er zijn ook meisjes en jonge vrouwen die méér van u vragen dan alleen een steuntje in de rug. Terwijl jongens problemen uiten via agressie, richten bij meisjes de problemen zich naar binnen waardoor ze last kunnen krijgen van eetstoornissen, depressies en soms zelfs suïcidaal gedrag.

Juist meisjes met een niet westerse achtergrond lopen extra risico omdat er thuis en op school heel verschillende dingen van ze worden verwacht. Ze kunnen daardoor gemakkelijk loyaliteitsconflicten krijgen. Het is belangrijk dat u oog heeft voor deze meisjes en hun problemen. Het is vooral zaak om te voorkomen dat deze meisjes in een sociaal isolement terecht komen.

Kortom, werken met meisjes en jonge vrouwen is vreselijk leuk, belangrijk en moeilijk tegelijk. Samen met de wethouder Jeugd span ik me in voor goede voorzieningen voor Amsterdamse meisjes. Ze hebben het hard nodig en zijn het waard!

Andrée van Es

Wethouder Werk, Inkomen en Participatie, Burgerschap en Diversiteit, Bestuurlijk Stelsel

- Inhoudsopgave -

1-	Samenvatting en Conclusies.....	5
2-	Inleiding en achtergrond.....	14
	1.1 Aanleiding.....	14
	1.2 Probleemstelling.....	14
	1.3 Verantwoordelijkheid.....	16
	1.4 Leeswijzer.....	16
3-	Methodische verantwoording.....	17
	2.1 Methodische overwegingen.....	17
	2.2 Aanpak.....	18
	2.3 Beperkingen.....	21
4-	Kern van het werken met meiden.....	22
	3.1 Inventariseren.....	22
	3.2 Bundelen.....	22
	3.3 Vaststellen.....	23
5-	Doelen meidenwerk.....	25
	4.1 Inventariseren.....	25
	4.2 Aanvullingen.....	26
	4.3 Vaststelling.....	27
6-	Resultaten.....	28
	5.1 Veiligheid.....	29
	5.2 Kennen.....	37
	5.3 Vertrouwensband.....	41
	5.4 Vergroten van de leefwereld.....	43
	5.5 Praten.....	48
	5.6 Grenzen.....	55
	5.6.1 Handhaven en stellen van grenzen.....	55
	5.6.2 Bewustwording van grenzen.....	58
	5.7 Aansluiten bij behoeften.....	60
	5.8 Positieve motivatie.....	63
	5.9 Betrekken van de omgeving.....	66
7-	Bijlage.....	72

1- Samenvatting en conclusies

Voor u liggen de samenvatting en conclusies van het onderzoek naar de methoden van het sekse specifieke werken met meisjes. Wij beschrijven in dit rapport negen methodische principes van het sekse specifieke werken met meiden binnen het brede domein van het sociaal werk. Binnen het sociaal werk is het meidenwerk de plek waar dit onder andere plaatsvindt. Meidenwerk is een verschijningsvorm van het jongerenwerk, met specifieke aandacht voor meiden en waar enkel activiteiten voor meiden worden georganiseerd. Met meiden bedoelen wij meisjes en jonge vrouwen in de leeftijd van 10 tot 23 jaar.

Aanleiding voor het onderzoek is de behoefte van het werkveld en de politiek om het Werken met meiden te versterken door enerzijds te investeren in professionalisering en anderzijds meer aandacht te besteden aan de positie van meiden. Hoe nu vorm te geven aan de specifieke aandacht voor deze doelgroep in het brede domein van sociaal werk? Daarvoor is kennis nodig over wat kenmerkend is voor het werken met meiden binnen het sociaal werk (deels in vergelijking tot werken met jongens). Hierbij gaat het om wat specifiek is in het werken met meiden zodanig dat bijdraagt aan de empowerment en volwassen worden als deel van de samenleving. Het vermoeden bestaat dat de kenmerken van dit sekse-specifieke werken geldig zijn voor een diversiteit aan werkwijzen en groepen meiden binnen het sociaal werk. De doelstelling van dit onderzoek luidt: *Het inzichtelijk en overdraagbaar maken van de werkzame bestanddelen in het werken met meiden binnen het sociaal werk om zo de kwaliteit en effectiviteit van het werken met meiden te verbeteren.*

De OSA (Ondernemerskring Sociale sector Amsterdam) heeft Youth Spot de opdracht gegeven om dit begin te maken met de methodieontwikkeling van het Werken met meiden. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van het landelijke project Regionale Effectieve Interventies Samenwerkingsverband (REIS), en in samenwerking met de Amsterdamse jongerenwerkorganisaties, het lectoraat Outreach work en de opleidingen Maatschappelijk werk en dienstverlening (MWD) en Culturele en Maatschappelijk Vorming (CMV) van de Hogeschool van Amsterdam.

Aanpak

Om de doelstelling te realiseren zijn vier deelvragen geformuleerd:

1. Wat is de kern van het sekse specifieke werken met meiden?
2. Wat zijn de doelen van het sekse specifieke werken met meiden?
3. Wat zijn de methodische principes van het sekse specifieke werken met meiden?
4. En op welke manier dragen deze principes bij aan de doelen van het werken met meiden?

Voor het beantwoorden van de deelvragen is gebruik gemaakt van masterclasses in combinatie met diepte-interviews. De masterclass, waarin experts (meidenwerkers, docenten en hun managers) in het werken met meiden zitting hebben, fungeert als focusgroep voor materiaalverzameling en vliegwielt voor praktijkontwikkeling. De eerste twee bijkomsten zijn gebruikt voor de formulering van de kern en de doelen van het sekse specifieke werken met meiden. Om te achterhalen wat de methodische principes zijn die het werken met meiden kenmerken, is de derde bijeenkomst van de masterclass gebruikt om gezamenlijk te inventariseren wat de belangrijkste uitgangspunten zijn voor

het handelen in contact met de meisjes en jonge vrouwen. De laatste bijeenkomst is gewijd aan het bespreken van de onderzoeksresultaten.

Vervolgens is met diepte-interviews empirisch onderzocht hoe de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan het contact met de meisjes, praktisch gestalte krijgen in het handelen van de sociale professionals en bijdragen aan de ontwikkeling van meisjes en jonge vrouwen. In totaal zijn tien diepte-interviews afgenomen bij Amsterdamse sociale professionals met tenminste drie jaar ervaring in het seks specifieke werken met meiden. De interviews zijn uitgewerkt en geanalyseerd via het data analyse programma Max-Q, waaruit de inhoudelijke betekenis van de negen methodische principes uit voortkwam.

Resultaten

De vier deelvragen worden hieronder beantwoord.

Deelvraag 1 - Wat is de kern van het seksespecifieke werken met meiden?

Om antwoord te geven op de vraag wat zijn de werkzame bestanddelen in het werken met meiden is helderheid nodig over wat het meidenwerk inhoudt. Vandaar dat we dit onderzoek zijn begonnen met het vaststellen van de kern van het seksespecifieke werken met meiden. Samen met de meidenwerkers hebben we dit in de eerste en tweede masterclass geformuleerd. De kern van het werken met meiden is: *‘De begeleiding en ondersteuning van meiden bij hun identiteitsontwikkeling, zodat zij als volwassenen zelf vorm kunnen geven aan hun leven als deel van de samenleving.’*

Deelvraag 2 – Wat zijn de doelen van het seksespecifieke werken met meiden?

Voor het achterhalen van de werkzame bestanddelen van het seks specifieke werken met meiden is nodig om te weten wat de concrete doelen van het meidenwerk zijn. Immers alleen wanneer bekend is wat de doelen zijn, kan inzichtelijk worden gemaakt hoe het meidenwerk tracht bij te dragen aan het realiseren van die doelen. Net als bij de formulering van de kern van het seks specifieke werken, is het vaststellen van de doelen gebeurt in de eerste en tweede masterclass. Na een uitgebreide inventarisatie, zijn de doelen op basis van literatuur over het jongerenwerk ingedeeld. Het werken met meiden kent vier doelen:

1. Vorming;
2. Binding aan de samenleving;
3. Het zichtbaar maken en aanpakken van behoeftes en psychosociale problematiek van meiden;
4. Het weerbaar maken van meisjes.

Deelvraag 3 - Wat zijn de methodische principes van het seks specifieke werken met meiden?

Wij vragen naar de methodische principes, omdat dit uitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan het handelen van de sociale professionals in contact met de doelgroep. Kenmerkend voor de methodische principes is dat zij naast elkaar bestaan en afhankelijk van situatie, doel, persoon en de beschikbare middelen ingezet worden om de doelen van het werken met meiden te realiseren.¹ Door

¹ Metz, Judith & Jolanda Sonneveld (2012). *De Inloop als ingang. Onderzoek naar de werking en resultaten van De Inloop als werkwijze binnen het grootstedelijk jongerenwerk*. Amsterdam: Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.

deze principes expliciet te maken, wordt inzichtelijk hoe de professionals doelgericht, systematisch, ethisch en maatschappelijk verantwoord handelen. Vraag is nog wel wat er nu specifiek is voor het werken met *meisjes*? Tijdens de interviews en de masterclass bijeenkomsten werd een aantal keer nadrukkelijk gezegd; 'maar dit doe je ook bij jongens'. Het klopt dat het merendeel van de methodische principes ook gebruikt worden in het werken met jongens. Wel is er in veel gevallen een verschil in de manieren waarop het specifieke principe invulling krijgt.

Uit zowel de masterclasses als de diepte-interviews is gebleken dat er in het meidenwerk negen methodische principes te onderscheiden zijn die gezamenlijk bijdragen aan de vier doelen van het sekse specifieke werken met meiden. Hieronder beschrijven wij deze negen principes aan de hand van de vragen: Wat is de inhoudelijke betekenis van het methodisch principe?, Hoe draagt het methodisch principe bij aan de ontwikkeling van de meisjes? en Wat is het aandeel van de meidenwerker bij het inzetten van het methodisch principe?

1. Veiligheid

Veiligheid in het werken met meiden is een basisvoorwaarde. Zonder veiligheid is de kans klein dat meiden bereikt worden en meiden bereid zijn om aan hun eigen ontwikkeling te werken. Veiligheid krijgt vorm binnen het meidenwerk in dat er regels zijn, dat omgangsvormen en spanningen besproken worden en dat de fysieke ruimte waar de meisjes naar toe gaan veilig is.

Door de veiligheid ontstaat er in het algemeen de mogelijkheid om vorm te geven aan de doelen van het meidenwerk, omdat het meidenwerk zonder veiligheid gedoemd is om te mislukken. Dit is niet specifiek voor meisjes, want dit is ook het geval met jongens. Wat aan veiligheid wel specifiek is voor meisjes is dat veiligheid in het meidenwerk bijvoorbeeld ontstaat door de afwezigheid van jongens. En daarnaast lijken ouders bij meisjes een grotere rol te spelen in het ontstaan van veiligheid. Ouders zouden bij hun dochters, in vergelijking met hun zoons, meer behoefte hebben om te weten waar zij zijn en dat zij zich in een veilige omgeving bevinden.

2. Kennen

Net als veiligheid is kennen een basisvoorwaarde. Het kennen is niet datgene dat specifiek bijdraagt aan de ontwikkeling van de meisjes. Het kennen is nodig om vervolgens bij te kunnen dragen aan die ontwikkeling. Immers, om bij te kunnen dragen aan de ontwikkeling van meisjes moeten meidenwerkers weten waar het specifieke meisje behoefte aan heeft. Daarnaast kan het kennen bijdragen aan de ontwikkeling van een vertrouwensband. Deze band is mede bepalend voor de invloed die de meidenwerker op een meisje kan hebben.

Het kennen in het meidenwerk betekent dat je als meidenwerker oog hebt voor de leefomgeving en de persoon van een meisje. Je leert meiden kennen door een open houding te hebben, belangstellend te zijn en aandacht te geven. Een ander hulpmiddel in het leren kennen van een meisje is praten, door middel van vragen stellen. Een tweede hulpmiddel is kijken, met wie gaat een meisje om, hoe gedraagt zij zich met leeftijdsgenoten en welke positie heeft zij in de groep?

Specifiek voor het kennen van meisjes is weten wat er speelt tussen meisjes. De groepsprocessen van meisjes onderling zijn anders dan die tussen jongens. Belangrijk voor het meidenwerk is aandacht voor de 'stille oorlog' die tussen meiden kan plaatsvinden. Je kan dit omschrijven als

machtsvormende processen die bij meisjes vaak onder tafel plaats vinden en in tegenstelling tot jongens niet worden ugesproken en ook moeilijk te benoemen zijn.

3. Vertrouwensband

Net als de twee bovenstaande principes is het hebben van een vertrouwensband een basisvoorwaarde, die bijdraagt in het ondersteunen en begeleiden van de ontwikkeling van de meiden. De aanwezigheid van een vertrouwensband is noodzakelijk om voor het praten van meisjes. *Methodisch principe 5 Praten* zal laten zien dat praten de basis vormt voor de persoonlijke ontwikkeling van meisjes. Er kan worden aangenomen dat waar een vertrouwde sfeer heerst een vertrouwensband wordt ontwikkeld, waardoor het begrip vertrouwen en het hebben of het ontwikkelen van een vertrouwensband met elkaar verweven zijn.

Voor het ontwikkelen van een vertrouwensband is het nodig dat een meidenwerker zich open, geïnteresseerd en toegankelijk opstelt. Daarnaast moet zij waken voor een goede sfeer, zodat ook een vertrouwensband binnen de groep kan ontstaan. Het organiseren van activiteiten, met het doel samen iets leuks doen kan helpen bij het creëren van deze goede sfeer.

Het vermoeden bestaat dat een vertrouwensband in het meidenwerk inhoudelijk een andere betekenis heeft dan in het werken met jongens. De ervaring is dat jongens eerder voor de activiteiten en de faciliteiten komen terwijl meisjes specifiek voor een persoon komen.

4. Vergroten van de leefwereld

Bij het methodisch principe vergroten van de leefwereld gaat het om het aanreiken van maatschappelijke mogelijkheden en kansen voor de meiden. Door het aanbieden en zichtbaar maken van nieuwe kansen, worden de meiden zich bewust van hun mogelijkheden en kunnen zij zelf een bewuste keuze maken hoe zij hun leven willen vormgeven. Door iets te doen dat onbekend is ontstaat er een bewustwording van mogelijkheden en kansen die daarvoor buiten hun gezichtsveld waren. Daarnaast ontstaat er zelfvertrouwen doordat de meiden worden uitgedaagd om iets te doen dat zij zonder het meidenwerk misschien niet hadden gedaan, zoals het organiseren van een dansavond in het buurthuis.

De manier waarop de meidenwerkers hiermee aan de slag gaan is enerzijds door zelf een rolmodel voor de meiden te zijn of rolmodellen uit te nodigen. Anderzijds kunnen activiteiten bij dragen aan het vergroten van de leefwereld van de meiden door activiteiten aan te bieden die meiden zonder het meidenwerk niet zouden doen.

Maatschappelijke mogelijkheden en kansen voor meiden zijn – als gevolg van religieuze en maatschappelijke rolverwachtingen - vaak inhoudelijk anders dan voor jongens. Met het vergroten van de leefwereld worden meisjes daarom andere rolmodellen en activiteiten aangereikt dan jongens.

5. Praten

Het praten met meiden in het meidenwerk is voor meiden een middel om zich te ontwikkelen. Door te praten worden meiden zich bewust van keuzes en meningen, kunnen zij ontdekken dat iedereen zijn eigen keuze mag maken en iedereen een eigen mening mag hebben. Dit helpt in de ontwikkeling van zelfvertrouwen doordat meisjes kunnen ervaren dat hun keuzes en meningen er mogen zijn. Ten

slotte ontwikkelen meiden door middel van het gesprek hun algemene ontwikkeling en krijgen zij kennis van mogelijkheden en kansen zoals eerder te lezen was in het methodisch principe 'vergroten van de leefwereld'. Daarnaast zagen we eerder al dat het praten een middel is om een meisje te leren kennen.

Het praten in het meidenwerk is het bevredigen van een behoefte die specifiek is voor meisjes. Jongens en meisjes hebben hierin een andere behoefte, waar jongens liever doen willen meiden graag praten. Door dit verschil in behoeften lijkt de aanwezigheid van een vertrouwensband bij meisjes belangrijker dan bij jongens. Er is, zoals we eerder hebben kunnen lezen bij methodisch principe 3 Vertrouwensband, een vertrouwensband nodig om te praten over persoonlijke onderwerpen.

Het aandeel van de meidenwerker bij het inzetten van het methodisch principe 'praten' is tweeledig. Het gaat bij dit methodisch principe zowel om de houding als om het handelen van de meidenwerker. Zo helpt het bij het praten om een open houding te hebben. Dit betekent dat de meidenwerker luistert, eerlijk is, doorvraagt, aansluit bij de belevingswereld van de meisjes en de indruk geeft dat alles besproken mag worden. Daarnaast kunnen meidenwerkers activiteiten organiseren die kunnen helpen om het gesprek op gang te brengen. Tijdens de activiteit kunnen de meidenwerkers de meiden observeren en de activiteit kan dienen als een middel om het gesprek te openen. Ook kunnen meidenwerkers een activiteit organiseren waarin het praten op de voorgrond staat, zoals bij het organiseren van een debat of een thema avond die verbonden is aan een stelling. Vertrouwen is een voorwaarde voor praten. Op het moment dat meiden gaan praten over onderwerpen waar zij eerder niet over gepraat hebben, kan je er als meidenwerker vanuit gaan dat er vertrouwen is.

6. Grenzen

Het methodisch principe grenzen is tweeledig. Enerzijds gaat het bij grenzen om het handhaven en het stellen van grenzen binnen de groep en anderzijds gaat het om de bewustwording bij individuele meisjes van de eigen grenzen. Bij het stellen en handhaven van grenzen gaat het voornamelijk om het waarborgen van veiligheid voor de gehele groep. Op verschillende manieren stellen en handhaven meidenwerkers grenzen, waaronder door zelf het goede voorbeeld te geven, door het grensoverschrijdende gedrag te benoemen en ten slotte door het benadrukken van positief gedrag. Op het moment dat het uit de hand loopt worden meiden individueel gesanctioneerd. Hierbij moet wel nog vermeld worden dat in de interviews bleek dat de grenzen in het meidenwerk niet vast staan, waardoor grenzen afhankelijk zijn van de situatie en de individuele meidenwerker.

Bij het bewust worden en het stellen van eigen grenzen gaat het om de empowerment en de weerbaarheid van meiden. Je probeert de meiden als meidenwerker sterker te maken, zodat zij voor zich zelf opkomen waardoor zij hun dromen waar kunnen maken en kunnen aangeven wanneer zij iets wel of niet willen. Specifiek voor het werken met meiden is de bewustwording en omgang met eigen gedrag en grenzen. Bij jongens is dit ook van toepassing, maar de verwachting is dat de betekenis van eigen grenzen seks specifiek is. Bij meiden gaat het om eigen waarde waarin zij de kracht kunnen vinden om voor zichzelf grenzen kunnen te stellen en nee durven te zeggen als zij iets niet willen. Veel activiteiten in het meidenwerk hebben als doel om meisjes bewust te maken van persoonlijke grenzen en die te communiceren. Dus door het organiseren van activiteiten, maar ook

door het voeren van gesprekken en meiden positief te motiveren probeert het meidenwerk bij te dragen aan de empowerment en weerbaarheid van meiden en zo het stellen van eigen grenzen.

7. Aansluiten bij behoefte

Het aansluiten bij de behoeftes van het meisje of de groep betekent dat je als meidenwerker weet wat de meiden nodig hebben en weet waarmee je ze kan stimuleren in hun ontwikkeling. Het kan gaan om iets waar de meiden specifiek om vragen, maar ook om iets wat de meidenwerker zelf signaleert en waarvan zij denkt dat daar iets mee doen het meisje in kwestie helpt om zich verder te ontwikkelen. Als meidenwerker leer je behoeftes van de meiden of het meisje kennen door betrokken te zijn en aandacht te hebben voor het meisje of de meiden, waardoor het methodisch principe 2 'kennen' een voorwaarde is voor het aansluiten bij de behoeften.

In het algemeen blijkt dat de behoeften van meiden anders zijn dan de behoeften van jongens, dat kan je bijvoorbeeld zien in het activiteiten aanbod en, zoals we al eerder zagen hebben de meiden meer behoeften om te praten. Daarnaast blijkt ook dat meiden in tegenstelling tot jongens makkelijker te motiveren zijn om activiteiten zelf te organiseren, omdat zij vaak initiatiefrijker zijn dan hun mannelijke leeftijdsgenootjes. Door deze participerende rol van meiden te faciliteren in het meidenwerk sluit je aan bij de behoeften van meiden om mee te doen en wordt bijgedragen aan de empowerment van meiden.

8. Positieve motivatie

Positieve motivatie is het actief benoemen van kwaliteiten, dit is een manier om zelfvertrouwen bij de meiden en bewustwording van hun kunnen te ontwikkelen. De focus op zelfvertrouwen en de bewustwording van hun kunnen is in zoverre specifiek voor het meidenwerk dat het zelfvertrouwen van meisjes op een andere manier kwetsbaar kan zijn dan bij jongens. Meiden schijnen vaker onzeker te zijn over hun uiterlijk of horen door maatschappelijke rolverwachtingen misschien minder vaak waar zij goed in zijn en waar zij zich, buiten de klassieke vrouwenrollen, in kunnen ontwikkelen. Dus door de positieve motivatie van handelen en hun identiteit, krijgen meiden meer zelfvertrouwen en durven zij misschien eerder zelf vorm te geven aan hun eigen leven.

Bij positieve motivatie gaat het om het benoemen van specifieke kwaliteiten en om het benoemen van positieve prestaties in het algemeen. Om dit te kunnen doen moet je als meidenwerker naar de meiden kijken en ze kennen, zodat je weet wat een meisje kan en op welke terreinen het nodig is om haar zelfvertrouwen en bewustwording te stimuleren. Hierdoor kunnen meiden die dingen gaan onderzoeken en uitproberen die zij zonder die stimulans wellicht niet hadden gedaan. Het grensverleggende aspect dat schuil gaat in het resultaat van positieve motivatie draagt bij aan de emancipatoire doelstelling van het meidenwerk.

9. Betrekken van de omgeving

Bij het laatste methodische principe het 'betrekken van de omgeving' gaat het om het betrekken van sociale kringen waar contact mee wordt gezocht als de meidenwerker verwacht dat de omgeving positief kan bijdragen aan de ontwikkeling van het meisje. Bij het betrekken van de omgeving gaat het om twee verschillende omgevingen: de professionele omgeving van school, werk en hulpverlening en de leefomgeving van ouders, buurt en vrienden.

In het betrekken van de professionele omgeving omschrijven de meidenwerkers zich als een schakel, waarin zij de rol op zich nemen van signaleren en doorverwijzen. Om dit te kunnen doen moet je als meidenwerker een groot netwerk om je heen hebben, zodat je weet waar je met een bepaalde vraag moet zijn. Doordat je als meidenwerker als schakel kan functioneren open je deuren voor het meisje die vervolgens kunnen bijdragen aan haar ontwikkeling.

Het betrekken van de leefomgeving kan via ouders, vrouwelijke familieleden en vriendinnen. Meestal wordt dit ingezet om vertrouwen te creëren zodat meiden zich veilig voelen om deel te nemen aan het meidenwerk. Het resultaat van het betrekken van de leefomgeving is dat je als meidenwerker de meiden kan bereiken. Waar je door middel van een activiteit al vaak veel jongens bereikt, helpt het bij het bereiken van meisjes als je het vertrouwen hebt van de directe omgeving. Op het moment dat een meisje al participeert in het meidenwerk en ouders zijn daar nog niet bij betrokken, dan zoeken de meidenwerkers contact met de ouders wanneer dit in het voordeel van het meisje is.

Deelvraag 4 - En op welke manier dragen deze principes bij aan de doelen van het werken met meiden?

De methodische principes veiligheid, kennen en vertrouwensband zijn basisvoorwaarden voor het seksuele specifieke werken met meiden. Zonder deze voorwaarden is het niet mogelijk om aan de ontwikkeling van de meisjes te kunnen werken, en dus de algemene doelstellingen van het meidenwerk te bereiken. Veiligheid is een voorwaarde om meisjes te bereiken en om vervolgens bij te dragen aan de ontwikkeling. Het methodisch principe kennen is van belang, omdat je zonder het kennen van de meiden bijvoorbeeld niet kan aansluiten bij de behoeften van de meisjes. De vertrouwensband geeft meiden de ruimte om zichzelf te zijn en vragen te stellen, hetgeen noodzakelijke omstandigheden zijn voor meiden om aan hun eigen ontwikkeling te werken.

Het methodisch principe aansluiten bij de behoeften is een middel om in het algemeen bij te dragen aan de doelstellingen van het meidenwerk. Wanneer je namelijk als meidenwerker niet aansluit bij de behoeften van meisjes, kan het meidenwerk meiden niet begeleiden en ondersteunen bij hun identiteitsontwikkeling. Door aan te sluiten bij de behoeften kijk je per meisje of per groep wat de behoeften zijn om te weten wat zij of de groep nodig heeft om de doelen van het meidenwerk te realiseren.

De andere vijf methodische principes dragen ook direct bij aan het realiseren van de vier doelen van het meidenwerk.

Het methodische principe, het vergroten van de leefwereld, sluit aan bij de doelstelling vorming en binding aan de samenleving. Vorming, omdat meiden door het vergroten van de leefwereld in aanraking komen met mogelijkheden en kansen die de meiden kunnen aangrijpen voor hun ontwikkeling. Meiden kunnen zich zo bewust worden van de verschillende mogelijkheden die er zijn en keuzen maken die passen bij hun persoon. Daarnaast worden meiden door het vergroten van de leefwereld meer in verbinding gebracht met de verdere samenleving. Door het meidenwerk komen meisjes op plekken en ontmoeten zij mensen waar zij anders niet mee in aanraking waren gekomen.

Door middel van het gesprek, dat in het methodisch principe praten in gang wordt gezet, draagt meidenwerker bij aan drie van de vier doelstellingen van het meidenwerk. Praten draagt bij aan

vorming, omdat meisjes via gesprekken kunnen leren wat mogelijkheden en kansen zijn of ze door middel van een discussie een mening laten vormen. Ook draagt praten bij aan de bewustwording van meisjes ten aanzien van hun eigen keuzen, door ze bijvoorbeeld te vragen wat zij graag willen en doen. Het praten wordt doorgaans ook in het meidenwerk gebruikt om de weerbaarheid te stimuleren, waar het in het jongerenwerk vaker door middel van activiteiten gebeurt. Tenslotte kunnen meiden vaak ook goed praten over hun emotionele gemoedstoestand en zich uiten door woorden. Dit kan je als meidenwerker gebruiken om door middel van het gesprek sociale problemen te bespreken en vervolgens zichtbaar te maken.

Het methodisch principe grenzen draagt bij aan vorming en het stimuleren van de weerbaarheid van meisjes. Bij het handhaven en stellen van grenzen in het meidenwerk gaat het om meisjes leren op positieve manieren met elkaar om te gaan. Ook kunnen zij zo leren wat maatschappelijk geaccepteerd is. Bij de bewustwording van grenzen kunnen meiden zich bewust worden van hun eigen grenzen en leren zij om deze grenzen aan te geven.

Het methodisch principe positieve motivatie draagt bij aan de vorming en de weerbaarheid van meiden. Door het positief benoemen van kwaliteiten kunnen meisjes zich bewust worden van hun kunnen en kan hun kunnen voor anderen zichtbaar worden. Dit kan hun zelfbeeld versterken waardoor zij meer zelfvertrouwen kunnen krijgen en daardoor ook weerbaarder worden. Anderzijds worden de meiden door positieve motivatie gevormd, omdat zij uitgenodigd worden om dingen uit te proberen, die zij anders misschien niet hadden gedaan.

Het methodisch principe 'betrekken van de omgeving' is tenslotte enerzijds een middel en draagt anderzijds bij aan de binding met de samenleving en het zichtbaar maken en aanpakken van behoeftes en psychosociale problematiek van meiden. Door het betrekken van de leefomgeving komen meer meiden met het meidenwerk in aanraking, omdat is gebleken dat veel meiden via een familielid of een vriendinnetje bereikt worden voor deelname aan het meidenwerk. Daarnaast draagt professionele omgeving direct bij aan de binding met de samenleving en het zichtbaar maken van (de behoeftes van) meiden, omdat het meidenwerk meiden helpt om een goede aansluiting te vinden bij de samenleving en zo verder te komen in hun ontwikkeling.

Rol van de meidenwerker

Bij alle methodisch principes is vermeld wat daarin de bijdrage is van de meidenwerker. Wanneer we deze informatie bundelen, kunnen we een eerste beeld schetsen van de rol van de sociale professional in het sekspecifieke werken met meiden.

Voor bijna alle methodische principes geldt dat de houding van de meidenwerker de sleutel vormt. Concreet worden de volgende houdingsaspecten verwacht. Ten eerste is het van belang dat de meidenwerker toegankelijk is en open staat voor meiden, zodat de meiden op de meidenwerker af durven te stappen. Vervolgens is het nodig dat de meidenwerker belangstelling heeft voor haar doelgroep, meiden vinden het fijn om aandacht te krijgen en dan helpt het wanneer een meidenwerker oprecht geïnteresseerd is en door kan vragen. Ten derde kan het helpen dat een meidenwerker graag praat, zodat zij ook aan de behoeftes van praten kan voldoen. Ten vierde speelt alertheid een rol zodat meidenwerkers aandacht houden voor de sfeer. Meiden houden namelijk van gezelligheid en een knusse omgeving. Ook betekent alertheid, oog hebben voor de 'stille oorlog', zodat onbenoemde spanningen boven de tafel besproken kunnen worden wat uiteindelijk tot een betere en vooral veilige sfeer kan leiden. Werken met meiden is voor een groot deel gebaseerd op

positiviteit. Als vijfde is het daarom van belang dat een meidenwerker een positieve houding heeft zodat zij oplossingsgericht zijn en op zoek gaat naar de kwaliteiten van meiden. Ten slotte is het nodig om geduldig te zijn. In dit onderzoek is gebleken dat veiligheid en de vertrouwensband basisvoorwaarden zijn om te kunnen werken aan de ontwikkeling van meiden. Het kost tijd om veiligheid en een vertrouwensband te ontwikkelen, waardoor je als meidenwerker soms lang moet wachten voordat resultaat zichtbaar wordt.

Beperkingen en kracht van dit onderzoek

Dit onderzoek maakt inzichtelijk wat sociale professionals doen in het sekse specifieke werken met meiden in relatie tot de doelen, de empowerment en het volwassen worden van meiden als deel van de samenleving. Door woorden te geven aan deze decennia oude praktijkkennis, worden deze inzichten meer expliciet en daarmee gemakkelijker overdraagbaar en verbeterbaar. Ook kunnen professionals die met meiden werken, deze kennis gebruiken om hun werkzaamheden te onderbouwen. Tegelijkertijd heeft dit onderzoek twee beperkingen. Ten eerste zijn de uitkomsten van dit onderzoek gebaseerd op tien diepte-interviews en vier masterclass bijeenkomsten. Dit betekent dat de wetenschappelijke fundering smal is. Daar komt bij dat de respondenten allemaal werkzaam zijn in Amsterdam, waardoor de resultaten niet representatief zijn voor het grootstedelijk sociaal werk in Nederland. Ten tweede is het uitgangspunt van dit onderzoek dat het sekse specifiek werken met meiden noodzakelijk is voor de emancipatie van meisjes. Dit heeft tot gevolg dat niet in kaart is gebracht wat de resultaten zijn van het sekse specifieke werken. Vervolgonderzoek om bovenstaande bevindingen te valideren is daarom nodig, waarbij het tevens van belang is dat aandacht wordt besteed aan de resultaten van het sekse specifieke werken met meiden.

2- Inleiding en achtergrond

Dit onderzoek beschrijft de methodische principes van het sekspecifieke werken met meisjes. Aanleiding voor het onderzoek is de behoefte van het werkveld en de politiek om het Werken met meiden te versterken door enerzijds te investeren in professionalisering en anderzijds meer aandacht te besteden aan de positie van meiden. De OSA (Ondernemerskring Sociale sector Amsterdam) heeft Youth Spot de opdracht gegeven om een begin te maken met de methodiekontwikkeling van het Werken met meiden. Het onderzoek is in het kader van het landelijke project Regionale Effectieve Interventies Samenwerkingsverband (REIS), uitgevoerd in samenwerking met de Amsterdamse jongerenwerkorganisaties en de programmalijn Outreach work en de opleidingen Maatschappelijk werk en dienstverlening (MWD) en Culturele en Maatschappelijk Vorming (CMV) van de Hogeschool van Amsterdam.

1.1 Aanleiding

Specifieke aandacht voor het werken met meiden binnen het brede domein van het sociaal werk² is noodzakelijk.³ Met meiden wordt bedoeld, meisjes en jonge vrouwen in de leeftijd van 10 tot 23 jaar. Reden voor de specifieke aandacht voor meiden is driedelig. Ten eerste dwingen jongens door hun gedrag meer aandacht af dan meisjes. De externaliserende problematiek van jongens leidt regelmatig tot overlast situaties in de openbare ruimte en het onderwijs, waarnaar specifieke projecten voor jongens worden gestart. Eenzelfde proces vindt plaats binnen het sociaal werk. Door hun gedrag en ruimtegebruik domineren jongens de ruimte, waarna enerzijds de meeste aandacht van de sociaalagogische begeleiding naar de jongens gaan, en anderzijds meiden zich vaak niet meer prettig voelen en wegblijven.⁴

De tweede reden dat specifieke aandacht voor meiden in het sociaal werk nodig is, is omdat tot op heden is gebleken dat meiden in vergelijking tot jongens moeilijk te bereiken zijn. Net is al benoemd dat meiden vaak wegblijven omdat zij zich minder prettig voelen in ruimtes die gedomineerd worden door jongens. Daarnaast zijn meiden geneigd problemen te internaliseren waardoor zij gevoeliger zijn voor depressieve en angstige gevoelens dan jongens en zich terugtrekken uit hun (sociale) omgeving en het risico lopen sociaal geïsoleerd te raken.

De derde reden dat specifieke aandacht voor meiden nodig is, is omdat meiden andere mogelijkheden en moeilijkheden ervaren dan jongens bij het volwassen worden als deel van de samenleving. Zowel meisjes als jongens hebben te maken met rolverwachtingen vanuit de maatschappij, de eigen culturele en/of religieuze achtergrond en in de grote steden de straatcultuur.

² Het begrip sociaal werk is afgeleid van het Anglo-Amerikaanse begrip social work dat ook in Nederland wordt gebruikt om het geheel van sociaalagogische beroepen aan te duiden. Het omvat sociaal-cultureel werk, opbouwwerk, jongerenwerk, maatschappelijk werk, sociaalpedagogische dienstverlening, ouderenwerk, buurtwerk en straathoekwerk.

³ Gemmeke, M., Hilverdink, P., Hoogenes, A., Valkestijn, M., Vink, C., Smid, M. (2011). *De emancipatie van het jongerenwerk*. Utrecht: NJi. WEstering, Y. & M. Gemmeke (2012). *Meiden meer in beeld in het tiener- en jongerenwerk in uw gemeente*. Utrecht: NJi. Stedelijk Meidenwerk Overleg (2010). *Amsterdams meidenwerk samen sterk*. Amsterdam: stedelijk meidenwerk overleg. Andiel, O., D. Bakir & G. van Geffen (2009), *Meiden! Over de (on)zichtbaarheid van meidenproblemen en de gerichte inzet van hulp*. Amsterdam: Streetcornerwork.

(2009). *Onze jeugd van tegenwoordig. Over leefwereld en leefstijl van jongeren*. Den Haag: Ministerie van Jeugd & Gezin.

⁴ Andiel, O., D. Bakir & G. van Geffen (2009).

Wel zijn deze verwachtingen voor meisjes anders dan voor jongens en hebben meisjes vaker te maken met controlerende en bepalende sociale omgevingen. Het gevolg is dat het voor meisjes nog moeilijker kan zijn om zelf vorm te geven aan hun leven.

Sekse-specifiek werken met meiden is niet nieuw. Binnen het sociaal werk bestaat er reeds een lange traditie van werken met meiden die terug gaat tot het begin van de twintigste eeuw. In het Nederland van voor de Tweede Wereldoorlog is een gescheiden aanbod voor jongens en meisjes vanzelfsprekend. Een voorbeeld uit deze tijd zijn de 'fabrieksmeisjes', het doel is om deze meisjes vormend onderwijs en ontspanning te bieden, al komen de activiteiten vooral neer op naaien, koken en huishoudkunde. De meiden worden voorbereid op hun toekomstige taak als huisvrouwen en moeders. Later volgen gymnastiek, zang en volksdansen. Direct na de tweede wereldoorlog worden als gevolg van de veranderde opvattingen over de verhoudingen tussen de seksen, het meidenwerk en het jongenswerk gefuseerd. De komst van meer vrouwelijke werkers in combinatie met de tweede feministische golf vestigen eind jaren zeventig de aandacht op de positie van meiden in het sociaal werk. Zichtbaar wordt dat jongens met hun fysieke aanwezigheid en hun stemgeluid het domineren. Vrouwelijke werkers organiseren bijeenkomsten alleen voor meiden. Met de beweging naar doelgroepgericht werken is apart meidenwerk een feit.⁵ De kennis over het werken met meiden binnen het sociaal werk is verborgen in de vele projecten en de eigen ervaring van de meidenwerkers. Dit betekent dat deze kennis over wat nu specifiek is aan het werken met meiden grotendeels impliciet is. Dit zegt niets over de kwaliteit van de kennis, maar wel dat die kennis moeilijk toetsbaar en deelbaar is.⁶

Hoe nu vorm te geven aan de specifieke aandacht voor meiden in het brede domein van sociaal werk? Daarvoor is kennis nodig over wat kenmerkend is voor het werken met meiden binnen het sociaal werk (deels in vergelijking tot werken met jongens). Hierbij gaat het om wat specifiek is in het werken met meiden zodanig dat bijdraagt aan de empowerment en volwassen worden als deel van de samenleving. Het vermoeden bestaat dat de kenmerken van dit sekse-specifieke werken met meiden geldig zijn voor een diversiteit aan werkwijzen en groepen meiden binnen het sociaal werk. Immers, het gemeenschappelijke is de doelgroep meiden en de ontwikkelingsbehoefte, de empowerment en het volwassen worden van meiden, en niet individuele hulpvragen, doelgroepenproblematiek of concrete methoden.

1.2 Probleemstelling

Om meiden daadwerkelijk de aandacht te geven binnen het sociaal werk, is nodig dat helder is wat de werkzame bestanddelen zijn van het seksspecifieke werken met meiden. Daarbij is het noodzakelijk dat deze kennis toegankelijk is voor het werkveld en de opleidingen sociaal werk en een antwoord vormt op de beweging naar Evidence Based Practice.

⁵ Metz, J.W. (2011). *Kleine stappen, grote overwinningen. Jongerenwerk: historisch beroep met perspectief*. Amsterdam: SWP

⁶ Kwakman, K. (2003). 'Professional learning throughout the career.' *International Journal of Human Resources Development and Management*, 3, 180-190.

De doelstelling van dit onderzoek luidt:

Het inzichtelijk en overdraagbaar maken van de werkzame bestanddelen in het werken met meiden binnen het sociaal werk om zo de kwaliteit en effectiviteit van het werken met meiden te verbeteren.

De vraagstelling van het onderzoek luidt:

Wat zijn de methodische principes van het sekse specifieke werken met meiden en hoe dragen zij bij aan de emancipatie van meiden?

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden, is antwoord nodig op de volgende deelvragen.

5. Wat is de kern van het seksspecifieke werken met meiden?
6. Wat zijn de doelen van het seksspecifieke werken met meiden?
7. Wat zijn de methodische principes van het sekse specifieke werken met meiden?
8. En op welke manier dragen deze principes bij aan de doelen van het werken met meiden?

1.3 Verantwoordelijkheid

De behoefte aan meer inzicht in de werking van seksspecifiek werken met meiden is reeds enkele jaren geleden door het Stedelijk Platform Meidenwerk op de agenda gezet. De opheffing van het Stedelijk Jongerenwerk Amsterdam betekende het einde van dit initiatief, maar de behoefte bleef bestaan. Het verschijnen van diverse publicaties over meiden en meidenwerk bevestigen enerzijds de noodzaak van seksspecifiek werken met meiden. Anderzijds blijkt dat de bovenstaande vragen uit de vraagstelling nog steeds niet zijn beantwoord. Om die reden hebben de Amsterdamse jongerenwerkorganisaties het landelijke project Regionale Effectieve Interventies Samenwerkingverbanden (REIS) aangegrepen om de methodiekontwikkeling in het werken met meiden te agenderen. REIS heeft als doel om praktijkkennis van organisaties, sociale professionals en praktijkonderzoek te gebruiken om methodieken te beschrijven van interventies die effectief zijn. Deze zogenoemde effectieve interventies worden via de Databank Effectieve Sociale Interventies (DESI) toegankelijk gemaakt voor een groot publiek. Dit onderzoek vindt plaats in het kader van REIS.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk beschrijven we de methodiek van het onderzoek en wordt antwoord gegeven op de vraag; door middel van welke structuur het onderzoek is uitgevoerd. In de navolgende hoofdstukken worden de resultaten van het onderzoek gerapporteerd. In hoofdstuk drie wordt aandacht gegeven aan de kern van het meidenwerk, wat het werken met meiden inhoudt en daarnaast wordt de manier waarop de kern is vastgesteld ook beschreven. Hoofdstuk vier licht de doelen van het meidenwerk toe en daarnaast ook op welke manier dit is vastgesteld. In hoofdstuk vijf komen de resultaten van de praktische uitvoering van het werken met meiden aanbod.

3- Methodische verantwoording

Dit hoofdstuk beschrijft hoe dit onderzoek is opgezet, waarom voor deze aanpak is gekozen en wat daar de beperkingen van zijn.

2.1 Methodische overwegingen

Voor seksespecifiek werken met meiden is inzicht nodig in wat kenmerkend is voor het werken met meiden en hoe dat bijdraagt aan de emancipatie van meiden. Een deel van deze kennis is verscholen in de vele projecten en de eigen ervaring van de meidenwerkers. Dit betekent dat deze kennis over wat nu specifiek is aan het werken met meiden grotendeels *impliciet* is (Spierts, 2005). Impliciete kennis ofwel '*tacit knowledge*' houdt in dat de kennis voor de professionals zelf zo vanzelfsprekend is dat zij zich niet meer bewust zijn dat zij over deze kennis beschikken (Polanyi, 1966). Datgene wat voor professionals een vanzelfsprekend onderdeel is van hun professionele handelen, is gebaseerd op hun opleiding, ervaring en intuïtie (Van der Bersselaar, 2004). Hoewel de mate van impliciete kennis niets zegt over de kwaliteit van de kennis, vormt het impliciete karakter van de *body of knowledge* wel een knelpunt voor de professionalisering van het seksespecifieke werken met meiden. Impliciete kennis is moeilijk deelbaar met anderen, en daardoor lastig om verder te ontwikkelen, te controleren en over te dragen (Kwakman, 2003). Voor de professionalisering van het werken met meiden is het van belang om deze impliciete kennis, te expliciteren.

Vraag is nu hoe deze impliciete kennis van het werken met meiden expliciet te maken op zodanige wijze dat zij toegankelijk wordt voor het werkveld en de opleidingen sociaal werk en een antwoord vormt op de beweging naar Evidence Based Practice. Impliciete kennis van sociale professionals kan worden ontsloten met het idee van de *reflective practitioner* van Donald Schön (1983). Op zoek naar een methode die zichtbaar maakt wat professionals praktisch doen, komt Schön tot de conclusie dat het grijpen van de reflectie in het handelen (*reflection-in-action*), het meest inzicht geeft in het handelen van die professionals. Door te reflecteren op het eigen handelen en op de strategieën, theorieën en onderliggende normen die in dat handelen besloten liggen, wordt impliciete kennis gearticuleerd (Schön, 1983). Voor de impliciete kennis over het werken met meiden betekent het gedachtegoed van Schön dat die impliciete, praktijkkennis ontsloten kan worden als er een manier wordt gevonden om de sociale professionals uit te nodigen tot reflectie op hun handelen, en die reflectie vast te leggen en te analyseren.

Hoe nu ervoor te zorgen dat deze kennis ook werkelijk toegankelijk is voor het werkveld en de opleidingen? Hiervoor biedt de in de Groot Britannië ontwikkelde *partnership approach* uitkomst. Het hedendaagse *social work* in Groot Britannië heeft als uitgangspunt dat de cliënt een actieve rol speelt in de sociale dienstverlening, in plaats van dat de cliënt een passieve ontvanger is. De Britse hoogleraar *Social Work*, Peter Marsh heeft dit idee vertaald naar een benadering voor praktijkgerichte onderzoek in de sociale sector. In de *partnership approach* vormen onderzoekers, sociaalagogische professionals en docenten samen een team dat verantwoordelijk is voor de formulering van de vraagstelling, de materiaalverzameling, de analyse en de uiteindelijke resultaten. De onderzoekers hebben dan direct toegang tot in de praktijk aanwezige kennis, ervaringen en vragen. Omgekeerd profiteert het werkveld en de opleidingen van de inzichten en de analytische vaardigheden van de onderzoekers, die kunnen helpen om enerzijds te achterhalen wat eigenlijk al

bekend is en anderzijds onderscheid te maken ‘tussen inzicht en de waan van de dag’ (Gilovich, 1993; Marsh & Fisher, 2005; Marsh, 2007).

2.2 Aanpak

Voor de uitvoering van dit onderzoek kiezen wij in de geest van de partnership approach voor een combinatie van kennisontwikkeling met praktijkontwikkeling. Het onderzoek vindt plaats in masterclasses van ervaren meidenwerkers, hun managers, docenten en onderzoekers. De masterclass fungeert als een werkplaats waar de methodische principes van het meidenwerk ge-expliciteerd worden, de onderbouwing van de werkzame principes getoetst wordt, de beschrijving van de bijbehorende werkwijzen doorgenomen wordt en de koppeling gelegd kan worden met het bestaande ondersteunende materiaal. Doordat de aanwezigen in de masterclass tevens reflecteren op hun eigen handelen, draagt het onderzoek tegelijkertijd bij aan de professionalisering van het seksspecifieke werken met meiden. Deelnemers aan de masterclass zijn geselecteerd op basis van positie in de organisatie (docent seksspecifiek werken in sociaal werk of management) of voorgedragen vanuit deelnemende organisaties in antwoord op profiel van meidenwerkers (zie bijlage).

Aanvullend aan de masterclass vinden 10 diepte-interviews plaats waarin ervaren meidenwerkers individueel bevroegd worden op hun praktijkkennis. Doordat de interviews worden opgenomen en woordelijk worden uitgewerkt, wordt de impliciete kennis toegankelijk voor analyse en hierdoor enerzijds meer gefundeerd en anderzijds expliciet en dus deelbaar met anderen. De uitkomsten van de analyse worden ter validatie en onderbouwing voorgelegd aan de masterclass.

De uitvoering van het onderzoek bestaat uit een drietal bijeenkomsten van de masterclass, onderbroken met een veldwerk periode van vier maanden voor de interviews en de analyse.

De **startbijeenkomst** wordt georganiseerd voor het Stedelijk Platform Meidenwerk, aangevuld met meidenwerkers en managers van de jongerenwerkaanbieders Swazoom en Elance en docenten van de opleidingen MWD en CMV van de Hogeschool van Amsterdam. De bijeenkomst heeft een dubbele agenda. Enerzijds wordt het project geïntroduceerd en wordt aanwezigen gevraagd om actief deel te nemen, onder andere door plaats te nemen in de masterclass. Anderzijds wordt de bijeenkomst gebruikt om gezamenlijk vast te stellen wat de kern en de doelen van het werken met meiden zijn. Deze gezamenlijk gearticuleerde kern en de doelen van het meidenwerk gaan het kader vormen voor het onderzoek naar de methodische principes in het werken met meiden.

De opkomst voor de startbijeenkomst is groot: iedereen die is uitgenodigd is aanwezig. Na de presentatie van het project ontstaat er een levendige discussie over de noodzaak van onderzoek. Er is veel materiaal over het werken met meiden, alleen is de wetenschappelijke onderbouwing daarvan beperkt. Uitkomst van het gesprek is dat aanwezigen instemmen met het project en hun medewerking toezeggen.

In het tweede deel van de bijeenkomst wordt aan de hand van de creatieve werkvorm inspiratiekaarten, geïnventariseerd wat volgens aanwezigen de kern is van het werken met meiden. Van deze inventarisatie wordt op flipovers verslag gedaan, waarna de gespreksleider het geheel

samenvat. Nu er overeenstemming is over de kern van het werken met meiden, worden de aanwezigen verdeeld in twee groepen die gezamenlijk op rij gaan zetten wat de doelen van het meidenwerk zijn. Ook deze uitkomsten worden op flap-over geïnventariseerd, waarna de gespreksleider opnieuw het geheel samenvat. Afspraak is dat van de bijeenkomst verslag wordt gemaakt en er in de volgende bijeenkomst de bevindingen, eventueel met wijzigingen, kunnen worden vastgesteld.⁷

De **2e bijeenkomst van de masterclass** heeft tot doel om de kern en de doelen van het meidenwerk formeel vast te stellen – en vanuit praktijkkennis gezamenlijk maximaal tien methodische principes van het seksspecifieke werken met meiden te identificeren. De methodische principes gaan fungeren als leidraad voor de diepte-interviews waarin meidenwerkers gevraagd worden hun – deels impliciete - praktijkkennis expliciet te maken en te delen. Na een korte presentatie door de onderzoeker van de kern en de doelen van het werken met meiden, worden deze – met wijzigingen vastgesteld. Vervolgens worden aanwezige meidenwerkers gevraagd aan te geven wat volgens hen de principes van hun handelen zijn in contact met de meiden. Om het antwoorden te vergemakkelijken was de meidenwerkers al gevraagd om vanuit huis een beeld mee te nemen dat voor hen kenmerkend is voor het werken met de meiden. Tijdens de bijeenkomst is er gelegenheid om dit beeld uit te bouwen tot een collage. Een voor een vertellen de aanwezige meidenwerkers aan de hand van hun collage wat volgens hen de principes in het werken met meiden zijn. Het was moeilijk om met de meiden to the point te komen. Wat werkt er nou in het werken met meiden? Ze bleven lang hangen bij 'ja dat doe je ook bij jongens'. Dus vaak moesten we de vraag stellen, maar wat doe je dan anders als je bijvoorbeeld met meiden contact zoekt. Ze hielpen elkaar om tot een goede omschrijving te komen. Zo zeiden ze ja wat moet je nou tegen een beleidsmedewerker zeggen om een omschrijving van het meidenwerk te geven. Waarom is het belangrijk dat er seksspecifiek werken met meiden is? De uitkomsten worden samengevat op een flap over. Na een korte pauze worden de thema's een voor een gezamenlijk besproken en aangescherpt. Mooi was dat toen aan het einde van de bijeenkomst de methodische principes die in de discussie geformuleerd werden samengevat, alle meidenwerkers zich erin konden vinden. Er werd geen punt meer ter discussie gesteld. Mijn gevoel was dat iedereen zich gehoord voelde toen we het afsloten. Hiervan is verslag gemaakt & rondgestuurd voor aanvullingen en wijzigingen per mail.⁸

Vervolgens zijn in diepte-interviews tien sociale professionals die werken met meiden door middel van **interviews** bevraagd over hun ervaringen met het seksspecifieke werken. De impliciete praktijkkennis wordt expliciet doordat meidenwerkers in het interview reflecteren op het eigen handelen en op de strategieën, theorieën en onderliggende normen die in dat handelen besloten liggen. Door vervolgens de interviews op te nemen en woordelijk uit te werken, wordt het mogelijk om deze ervaringen te analyseren. Uitgangspunt voor de interviews vormen de methodische principes van het sekse-specifieke werken met meiden die in de tweede bijeenkomst zijn geïdentificeerd en via de mail zijn vastgesteld.⁹ De leidraad van de interviews is te vinden in bijlage twee.

⁷ Sonneveld, J.J.J. Metz, J.W. Koops, K. (2012) *Onderzoeksrapport naar de werking en resultaten naar het Ambulant jongerenwerk in de grote stad*, Amsterdam

⁸ Het verslag is op te vragen door contact op te nemen met de onderzoeker Noor de Boer e.e.de.boer@hva.nl

⁹ Het verslag is op te vragen door contact op te nemen met de onderzoeker Noor de Boer e.e.de.boer@hva.nl

In totaal zijn tien sociale professionals die werken met meiden geïnterviewd. De respondenten zijn werkzaam bij verschillende organisaties, zo hebben meidenwerkers mee gedaan van Combiwel, DOCK, IJsterk, Streetcornerwork, Swazoom, The Mall en Click F1. De gemiddelde leeftijd van de meidenwerkers die geïnterviewd zijn was dertig, op uitzondering van twee meidenwerkers hadden de dames een Nederlandse culturele achtergrond en alle meidenwerkers hadden al langer dan vijf jaar ervaring in het vak.

Na de afname en de tekstuele uitwerking van de interviews zijn ze vervolgens geanalyseerd volgens *Grounded Theory* benadering die in de jaren 60 is ontwikkeld door Glaser en Strauss (1967). De *Grounded Theory* is een onderzoeksbenadering om op basis van *zorgvuldige beschouwing van empirische data* te komen tot gefundeerde theorieën. Hiervoor wordt de empirische data zorgvuldig gecodificeerd, dat wil zeggen beredeneerd samengevat, om ze enerzijds meer weloverwogen te kunnen hanteren en anderzijds beter leerbaar te maken. De werkwijze is als volgt:

1. Allereerst zijn vier sprekende, uitgewerkte interviews uitvoerig doorgelezen en is er gezocht naar thema's door stukken tekst te voorzien van een code. Deze gecodeerde onderdelen (van het materiaal) worden beschouwd als *indicatoren* voor het desbetreffende begrip. Uitgangspunt voor het coderen vormen wat reeds door de masterclass is benoemd als belangrijke principes in het werken met meiden.
2. Vervolgens zijn de relevante codes systematisch met elkaar vergeleken. Indien nodig zijn codes verbeterd, aangepast, geëxpliciteerd of gespecificeerd. Deze systematische werkwijze staat bekend als *the constant comparative method*.
3. De analyse is voortgezet in het met elkaar verbinden van begrippen en het organiseren van de gesystematiseerde inzichten, dat wil zeggen de 'theorie-in-wording' rond enkele kernbegrippen.
4. Vervolgens zijn de overige uitgewerkte interviews gecodeerd, en waar nodig de codes en de kernbegrippen bijgesteld.

In **bijeenkomst drie**, Masterclass drie, is de conceptrapportage integraal besproken met de meidenwerkers die zijn geïnterviewd en de leden van het **Stedelijk Overlegplatform Meidenwerk**. Centrale vragen voor de bespreking zijn: is de uitkomst herkenbaar? Zijn er onjuistheden en tenslotte: Zijn er aanvullingen?. De bijeenkomst dient als validatie van de analyse. Bijeenkomst drie heeft tot doel om de methodische principes formeel vast te stellen. De methodische principes worden door de onderzoeker gepresenteerd en tijdens de presentatie hebben de aanwezigen de ruimte om na een kort omschrijving van een methodisch principe feedback te geven. Door deze feedback zijn is er nog het een en ander veranderd. Zo heette het methodisch uitgangspunt 'vertrouwensband' eerder 'persoonlijke band', de feedback was dat het vertrouwen genoeg is om bij te dragen aan de ontwikkeling van de meiden en dat je niet in alle gevallen een persoonlijke band met een meisje hebt. De persoonlijke band zou namelijk afhankelijk zijn van een 'klik' tussen het meisje en de meidenwerker en dat kan er niet met iedereen zijn, terwijl het uitgangspunt om met alle meiden een vertrouwensband op te bouwen wel realistisch is. Andere discussies en reflecties van deze bijeenkomst zijn verwerkt in de rapportage¹⁰.

¹⁰ Het verslag is op te vragen door contact op te nemen met de onderzoeker Noor de Boer e.e.de.boer@hva.nl

2.3 Beperkingen

Het resultaat van dit project is een rapportage van negen methodische principes van het sekse-specifieke werken met meiden in het sociaal werk, dat gebaseerd is op tien diepte-interviews met ervaren meidenwerkers. De kracht hiervan is dat er woorden zijn gegeven aan wat sociale professionals doen in het sekse-specifieke werken met meiden in relatie tot de doelen, de empowerment en het volwassen worden van meiden als deel van de samenleving. Hiermee kunnen sociale professionals in het werken met meiden enerzijds beter onderbouwen wat de kracht en waarde van hun werkzaamheden zijn, en anderzijds hun werken met meiden verder door ontwikkelen omdat er nu een expliciet begrip is van hun werk waardoor dat meer gericht kan worden verbeterd en overgedragen, ook in het onderwijs. Omdat het onderzoek gebaseerd is op tien diepte-interviews en is uitgevoerd binnen de stad Amsterdam zijn de uitkomsten echter niet representatief voor het grootstedelijk sociaal werk in Nederland.¹¹ Om de ontwikkelde kennis te laten voldoen aan hedendaagse eisen voor EBP is het bovendien nodig om de uitkomsten – voor zover mogelijk – met theorie te onderbouwen en te verbinden met resultaten.¹² Om deze uitkomsten te valideren voor het grootstedelijk sociaal werk is nodig dat elders in het land tien aanvullende interviews worden gehouden met sociale professionals die in grote steden werken met meiden. De norm voor wetenschappelijk onderzoek is twintig diepte-interviews (Bryman 2008)¹³ Theoretische onderbouwing is mogelijk met aanvullend literatuuronderzoek naar de werking en resultaten van het sekse-specifiek werken met meiden. Om te achterhalen in hoeverre en op welke wijze het sekse-specifieke werken bijdraagt aan de empowerment en het volwassen worden van meiden als deel van de samenleving is inzicht nodig in de resultaten van sekse-specifiek werken. Dat kan enerzijds door enerzijds volwassen vrouwen te interviewen die als meisje intensief gebruik hebben gemaakt van het sekse-specifieke werken en anderzijds de huidige doelgroep van het meidenwerk te vragen via een internet-survey.

¹¹ Bryman, A. (2004). *Social research methods*. Oxford: Oxford University Press.

¹² Yperen, T. v., & Veerman, J. W. (2008). *Zicht op effectiviteit. handboek voor praktijkgestuurd effectonderzoek in de jeugdzorg* [Handbook of evidence based research in youth care]. Delft: Eburon.

¹³ Metz, J.W., M. Stam & A. Kat (2011). Plan van aanpak. Methodiekontwikkeling Werken met Meiden in het kader van REIS. Amsterdam: HVA & OSA. Boer, E.E. de & Metz J.W. (2012). *Tien methodische principes in het werken met meiden*. Concept rapport. Amsterdam: Youth Spot.

4- Kern van het werken met meiden

Inzet van dit project is het identificeren en onderbouwen van de methodische principes in het werken met meiden. Echter, voordat wij daarmee kunnen beginnen is het nodig om helderheid te hebben over wat dat werken met meiden nu eigenlijk inhoudt. Dit hoofdstuk beschrijft de zoektocht naar wat nu de kern is van het werken met meiden en eindigt met de vaststelling daarvan.

3.1 Inventariseren

Aan de hand van inspiratiekaarten worden aanwezigen gevraagd om te vertellen wat volgens hen de kern is van het werken met meiden. De uitkomsten werden samengevat op een flipover.

- Ik vind het belangrijk dat de meiden in stem krijgen zodat ze zichzelf kunnen ontdekken in de alle keuzes die er zijn.
- Beginfase emancipatie van de vrouw: het ontwikkelen van meisjes tot vlinder.
- Het steeds opnieuw uitvinden van geluk. In de maatschappij worden foute vormen van geluk gegeven. Wat heel ingewikkeld is en wat het beeld niet realistisch is.
- Ik hoop tevredenheid te creëren bij de meiden, tevreden in wie ze zijn. Dat ze ontdekken wie ze zijn. Dit voor elkaar te krijgen door dingen met ze te doen.
- Ik wil een plek creëren dat meiden zich veilig voelen zodat zich te kunnen ontplooien.
- Meiden helpen te ontdekken wie ze zijn, zodat ze in hun kracht kunnen staan.
- Een ruimte / plek creëren waarin ze zich zelfverzekerd en veilig voelen en kunnen ontplooien.
- Meiden een steun geven bij het ontdekken van zichzelf in wie ze zijn.
- Het geven van zelfvertrouwen / geloven in jezelf / zelf regie
- Het geven en het delen van verschillende inzichten die hun leiden tot een eigen zelfbeeld. Het uitvinden van zelfregie over hun eigen zijn.
- Helpen bij hun identiteit ontwikkeling.
- Keuzes maken in het combineren van alle verwachtingen uit de maatschappij en daarin je eigen keuze maken en niet de keuze die maatschappij uit draagt.
- Het ondersteunen in het volwaardig mee te kunnen doen in de machine van de maatschappij en volwassenheid. Het versterken van de weerbaarheid.
- Begeleiden bij keuzes in het leven / thuis / maatschappij. Het combineren van gezinstaken met carrière waarin de meiden grenzen moeten leren stellen.
- Vrouwen hebben last van de maatschappelijke verwachtingen, dus daarom ligt de kern van het meidenwerk vaak bij de individuele vraag om jezelf te ontwikkelen en dus op te kunnen tegen die verwachtingen.

3.2 Bundelen

De inventarisatie resulteert in elf beschrijvingen van de kern van het werken met meiden. Gezamenlijke bespreking daarvan leidt tot het inzicht dat er een aantal thema's terugkeren. De centrale begrippen zijn:

Zelfontplooiing van de meiden in de rol die ze zelf willen zijn. Deze zelfontplooiing zou los moeten staan van de maatschappelijk rol die bij de meiden wordt opgelegd, zodat de meiden ontdekken wie ze zelf zijn op een plek waar ze zich veilig voelen. Hierin moet je als meidenwerker de meiden

ondersteuning bieden door het geven van verschillende inzichten die kunnen leiden tot een eigen zelfbeeld zonder dat ze worden opgelegd door de maatschappij.

Dit komt overeen met een ander element dat vaak is genoemd tijdens de bijeenkomst. Namelijk de ontwikkeling van het zelf in een maatschappij waar de rol van de vrouw ingewikkeld is (identiteitsontwikkeling als vrouw). In de huidige maatschappij wordt er aan vrouwen gevraagd om een carrière op te bouwen, om een zorgzame vrouw te zijn en kinderen op te voeden (publiek & privé).

De meidenwerkers benoemen dat je de meiden daarin weerbaar moet maken, ze helpen in het emanciperen. Maar ook weerbaar maken tegen de maatschappelijke rol, zodat ze zelf gelukkig worden. Dit moet je als meidenwerker bespreekbaar maken door ze ondersteuning te bieden in de keus die ze hebben, door de voor en nadelen met ze te bespreken. Dus de meiden helpen bij het maken van keuzes in werk en gezin, maar ze ook laten zien dat het allebei kan en dat ze daar grenzen in moeten leren stellen naar zichzelf en naar hun omgeving (zelfregie).

Wat opvallend is aan deze omschrijvingen is dat ze erg individualistisch geformuleerd zijn het gaat voornamelijk om de identiteitsontwikkeling van de meiden zelf en niet zo zeer om het creëren van een wij-gevoel bij de meiden. Dit komt overeen met de last die vrouwen hebben van de maatschappelijk verwachtingen waardoor de kern van het meidenwerk vaak ligt bij de individuele vraag om jezelf te ontwikkelen en dus op te kunnen tegen die verwachtingen.

Afsluitend kunnen we zeggen dat de kern van het meidenwerk gaat om de individuele identiteitsontwikkeling als vrouw, waarin ze leren om in hun eigen kracht te staan en zelfregie te hebben over hun eigen toekomst in zowel de privé als de publieke omgeving.

3.3 Vaststellen

Door middel van een presentatie van onderzoekster Noor de Boer (HVA, Youth Spot) wordt de kern van het werken met meiden zoals die tijdens de startbijeenkomst van 30 november 2011 is geformuleerd, in bijeenkomst twee teruggekoppeld naar de masterclass. De werkers krijgen tijdens de presentatie de mogelijkheid om feedback te geven op hoe de kern en de doelen zijn geformuleerd.

Kern van het werken met meiden is: de begeleiding/ondersteuning van meiden bij hun identiteitsontwikkeling, zodat zij als volwassenen zelf vorm kunnen geven aan hun leven als deel van de samenleving.

Vraag is, gaat het bij het werken met meiden om de begeleiding of om de ondersteuning?

Begeleiding: *‘Wij begeleiden inderdaad de meiden, met het doel dat zij vervolgens zelf hun pad kunnen vinden.’* De werkers formuleren het begeleiden als het aanreiken van handvaten, waardoor de meiden zelfstandig verder kunnen.

Ondersteuning: De meiden ontvangen steun van de meidenwerkers voor het ontwikkelen van hun identiteit, waardoor zij sterker in het leven staan.

Conclusie: het gaat zowel om ondersteuning als om begeleiding. De meidenwerkers geven aan dat ze de meiden tijdens een activiteit meer ondersteunen en als de meiden specifiekere vragen hebben dan geven ze ook begeleiding.

Kern van het werken met meiden is:

De begeleiding en ondersteuning van meiden bij hun identiteitsontwikkeling, zodat zij als volwassenen zelf vorm kunnen geven aan hun leven als deel van de samenleving.

5- Doelen meidenwerk

Naast helderheid over de kern van het werken met meiden, is duidelijkheid nodig over de doelen. Immers, de doelen bepalen het waartoe van de inzet van het werken met meiden. In dit hoofdstuk zetten wij op een rij wat de doelen van het werken met meiden zijn, en doen wij verslag van de manier waarop de doelen zijn vastgesteld.

4.1 Inventariseren

Vanuit de kern van het meidenwerk, zie hoofdstuk 3, gaan de sociale professionals in twee groepen op een rij zetten wat voor hen de doelen zijn waaraan zij werken in contact met de meiden. Voor allen is duidelijk dat het bij het werken met meiden om een integrale benadering gaat. Daarbinnen worden de volgende doelen onderscheiden:

- Talent/kwaliteit/vaardigheden ontwikkelen
- Onzichtbare problematiek boven water krijgen
- Doorverwijzen / monitoren
- Zinnige dagbesteding / vrije- tijdsbesteding
- Werken aan positief zelfbeeld, middels rolmodellen
- Persoonlijke ontwikkeling (gezondheid / seksualiteit / relaties)
- Sociale vaardigheden
- Keuzes maken
- Preventie
- De behoeftes en problemen van meiden op diverse niveaus zichtbaar maken.
- Bereiken van meiden op verschillende manieren met oog op verschillende thema's:
- Keuzes
- Toekomst
- Seksualiteit
- Zelfbeeld
- Relaties
- Problematiek achter de voordeur vandaan halen

Een nabespreking van de uitkomst leert dat moeilijk is om de meerwaarde van het werken met meiden in concrete woorden te vangen. Wel wordt zichtbaar dat het in hoofdzaak om twee doelen gaat: talentontwikkeling en het zichtbaar maken van de problematiek en dit in de vorm van vrijetijdsbesteding. Talentontwikkeling zien de meidenwerkers als het werken aan een positief zelfbeeld, zodat ze het gevoel krijgen dat ze er mogen zijn, maar dat ze ook weten dat hun tekortkomingen er mogen zijn. Belangrijk bij het ontwikkelen van talenten benoemen de meidenwerkers rolmodellen, rolmodellen zouden vooral voor meiden erg belangrijk zijn door alle vragen die ze hebben. Het zichtbaar maken van de problematiek is vooral bij meiden van belang, omdat dit vaak niet zo duidelijk naar voren komt als bij jongens.

4.2 Aanvullingen

Omdat het moeilijk bleek om de doelen van het werken met meiden goed te formuleren is hulp gezocht in de literatuur. De uitkomsten van de brede inventarisatie zijn vergeleken met de algemene doelen voor het jongerenwerk, zoals geformuleerd in het boek *Kleine stappen, grote overwinningen* (Metz 2011), waarnaar er een nieuwe indeling is gemaakt. Het werken met meiden kent vier doelen:

1. Vorming: door aandacht te hebben voor de ontwikkeling van de meiden. Dit kan door middel van bijvoorbeeld talentontwikkeling (sociale vaardigheden, persoonlijke ontwikkeling, identiteitsontwikkeling), zodat meiden hun talenten leren kennen.
2. Binding aan de samenleving: maatschappelijke betrokkenheid
3. Het zichtbaar maken: doordat het meidenwerk plaats vindt in de samenleving.
 - a) Behoeftes: wat willen hedendaagse meiden
 - b) Psychosociale problematiek: belangrijk bij meidenwerk, omdat dit in vergelijking met jongens vaak minder goed zichtbaar is, het doel van het meidenwerk is om dit zichtbaarder te maken.
4. Eigen kracht: meiden leren en de mogelijkheid bieden om zelf verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen leven.

Door middel van een presentatie van onderzoekster, Noor de Boer (HVA, Youth Spot), is deze nieuwe indeling voorgelegd aan de masterclass in bijeenkomst 2. De werkers krijgen tijdens de presentatie de mogelijkheid om feedback te geven op hoe de kern en de doelen zijn geformuleerd.

1. Vorming:

De meidenwerkers geven aan dat ze bij enkel het begrip vorming de pedagogische begeleiding missen. Zij beargumenteren dit door aan te geven dat ze ook veel bezig zijn met 'opvoeden' en leren. Zij zien het opvoeden van de meiden als een middel om te vormen. Het vormen van meiden bij de ontwikkeling van hun identiteit, zodat zij kunnen groeien tot een zelfstandige volwassenen.

Niet alle meidenwerkers willen het opvoeden noemen. Wel herkennen zij dat zij tijdens hun werk bezig zijn met het stellen van grenzen, maar wel op een speelse wijze. Door bijvoorbeeld een voorbeeld figuur in te zetten, of een film te kijken met een moralistisch verhaal. Het wordt ook omschreven als een bijdrage bij de ontwikkeling van meiden, bij het begrip opvoeden hebben sommigen meidenwerkers sterk het gevoel dat ze te dicht bij de taak van ouders komen te staan en daar zouden spanningen tussen kunnen ontstaan. Doordat bijvoorbeeld de normen en waarden van ouders anders kunnen zijn dan de normen en waarden in het meidenwerk. Alle meidenwerkers geven aan dat ouders op de eerste plaats staan.
2. Binding aan de samenleving:

Maatschappelijke betrokkenheid creëren bij de meiden.
3. Het zichtbaar maken van behoeftes en psychosociale problematiek van meiden:

Zij zien inderdaad dat dit een doel is van het meidenwerk, maar het gaat volgens de meidenwerkers ook om het aanpakken van de psychosociale problematiek, dus een beweging op gang zetten. *‘Wij laten de meiden niet zitten, nadat het zichtbaar is gemaakt’.*

Dit doel is tweezijdig, aan de ene kant gaat het inderdaad om het zichtbaar maken van de meiden, maar aan de andere kant gaat het ook om maatschappelijke zichtbaarheid. Het zichtbaar maken van meiden door middel van het meidenwerk, richting bijvoorbeeld de politiek.

4. Meiden in hun eigen kracht laten staan:
Meiden leren en de mogelijkheid bieden om zelf verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen leven. De meidenwerkers formuleren dit als; weerbaarheid, zodat de meiden zelfstandige keuzes kunnen maken.

4.3 Vaststelling

Op basis van de feedback zijn de doelen van het werken met meiden opnieuw aangepast. Via de mail is dit nogmaals voorgelegd aan de masterclass. Toen de deelnemers akkoord gaven, zijn de doelen definitief.

De doelen van het werken met meiden zijn:

1. Vorming

Bij vorming gaat het om de aandacht die je hebt voor de ontwikkeling van de persoon (persoonlijke ontwikkeling en zelfontplooiing) (Metz, 2011 pp 92).

2. Binding aan de samenleving

Het creëren van volwaardige maatschappelijk participatie van de meiden.

3. Het zichtbaar maken en aanpakken van behoeftes en psychosociale problematiek

Dit doel is tweezijdig, het gaat in eerste instantie om het zichtbaar maken van de behoefte en problemen van individuele meiden en in tweede instantie gaat het om het zichtbaar maken van de belangen van meiden richting bijvoorbeeld de politiek. De meiden die door het meidenwerk zichtbaar zijn geworden kunnen vervolgens ondersteuning en begeleiding krijgen.

4. Weerbaarheid stimuleren

Het weerbaar maken van meiden draait om het creëren van zelfvertrouwen in zichzelf, waardoor zij zelfstandig keuzes kunnen maken.

6- Resultaten

Kern van het meidenwerk is de begeleiding en ondersteuning van meiden bij hun identiteitsontwikkeling, zodat zij als volwassenen zelf vorm kunnen geven aan hun leven als deel van de samenleving, dit staat eerder uitgelegd in hoofdstuk drie op bladzijde dertien. De kern van het meidenwerk komt tot uitwerking in de geformuleerde doelen (Vorming, Binding aan de samenleving, zichtbaar maken en weerbaarheid). Deze doelen worden bereikt in de praktische uitvoering van het methodische handelen.

Methodisch handelen houdt in dat professionals doelgericht, systematisch, (weloverwogen en welbewust) en tegelijk ethisch en maatschappelijk verantwoord handelen (Alert en ondernemend 2.0). Methodische principes zijn de principes die ten grondslag liggen aan het methodisch handelen van de sociale professionals in contact met doelgroep en inhoudelijk richting geven aan het werken met de jongeren. Deze methodische principes staan naast elkaar en worden afhankelijk van situatie, doel, persoon en de beschikbare middelen in het meidenwerk ingezet. De sociale professionals maken van dat gene gebruik wat op dat moment van toepassing is.¹⁴

Om te achterhalen wat de methodische principes zijn die het werken met meiden kenmerken, is de masterclass gevraagd om gezamenlijk te benoemen wat de belangrijkste principes zijn in het werken met meiden. Vervolgens zijn tien sociale professionals via een diepte-interviews bevraagd op wat zij doen in contact met meiden (voor meer informatie over de gebruikte aanpak, zie hoofdstuk twee).

Uit de groeps- en individuele gesprekken met meidenwerkers is gebleken dat er in het werken met meiden negen methodische principes te onderscheiden zijn. Deze principes geven weer wat de inhoudelijke invulling is van het werken met meiden. In dit hoofdstuk worden deze principes één voor één toegelicht. Deze uitwerking bestaat uit drie onderdelen, de omschrijving van het methodisch principe, de beschrijving van het aandeel van de meidenwerker in de uitvoering van het principe en ten slotte op welke manier het methodisch principe bijdraagt aan de ontwikkeling van de meiden, ofwel de doelen van het meidenwerk. De negen methodische principes van het meidenwerk zijn:

1. veiligheid
2. kennen
3. vertrouwensband
4. vergroten van de leefwereld
5. praten
6. grenzen
7. aansluiten bij behoeften
8. positieve motivatie
9. betrekken van de omgeving

¹⁴ Sonneveld, J.J.J. Metz, J.W. Koops, K. (2012) *Onderzoeksrapport naar de werking en resultaten naar het Ambulant jongerenwerk in de grote stad*, Amsterdam

De negen principes zijn uitgewerkt door middel van drie onderdelen die per paragraaf behandelt worden. Elke paragraaf geeft in hoeverre dat mogelijk was antwoord op de vragen 1. wat houdt het principe in, 2. Wat is het aandeel van de meidenwerker ten aanzien van het principe en 3. Hoe draagt het methodisch principe bij aan de ontwikkeling van de meiden. (Hoe draagt het principe bij aan de doelstelling van het meidenwerk).

Paragraaf 5.1 Principe 1: Veiligheid

Uit de gesprekken met de meidenwerkers blijkt dat het werken met meiden staat en valt met veiligheid. Zonder dat meiden een gevoel van veiligheid ervaren is het meidenwerk gedoemd te mislukken. Veiligheid is een voorwaarde om met meiden een stapje verder te komen in hun ontwikkeling.

Het gevoel van veiligheid ontstaat door het aanbieden van een veilige ruimte, vertrouwen, een goede sfeer en ouderbetrokkenheid.

‘Dat iedereen gewoon een veilig gevoel heeft, van: nou, ik kan met mijn verhaal, met mijn vraag bij haar terecht, of bij die plek terecht.’¹⁵

‘Je moet veiligheid creëren wil je ... wil je verder kunnen komen. Dat is een soort van basisbehoefte van de mens.’¹⁶

‘Veiligheid is een basisvoorwaarden.’¹⁷

Veilige ruimte

De veilige ruimte gaat om de beschikking hebben over een fysieke ruimte waar meiden zich veilig voelen. Veilig voelen in de ruimte betekent voor de geïnterviewde meidenwerkers dat de meiden het gevoel hebben dat ze welkom zijn, dat zij op hun gemak zijn en zich thuis voelen.

‘Ze moeten zich dus vertrouwd voelen en veilig voelen in die omgeving.’¹⁸

‘Precies. En dat het een plek is waar je je op je gemak kan voelen. Waar je je thuis kan voelen. Waar je het gevoel kan hebben eh ... dat je gewaardeerd wordt. En dat je als je daar weggaat, dat je vooruit gekomen bent. Ik denk dat dat wel de voorwaardes daarvan zijn.’¹⁹

De locatie van ruimte draagt bij aan de veiligheid. Het is belangrijk dat meiden een eigen ruimte hebben, dit houdt onder in dat op het moment dat er meidenwerk wordt aangeboden de ruimte alleen voor meiden is.

‘Heeft die eigen plek dan heel specifiek met de veiligheid te maken?’

¹⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10

¹⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

¹⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10

Ja. Ja. Want het is een eigen plek. Dit is van ons. En van niemand anders. Wij kunnen hier alles doen. Wij mogen hier onszelf zijn. Het is een meidenhoek.

En dat maakt het veilig?

*Ja.*²⁰

*'Nee, ik denk echt inderdaad, als je een ruimte hebt waar echt alleen ... of een moment hebt ... dus natuurlijk een moment hebt dat die ruimte alleen beschikbaar is voor die meiden, dat het dan veilig is.'*²¹

De afwezigheid van jongens draagt bij aan de veiligheid, omdat meiden volgens de meidenwerkers dan het gevoel hebben dat zij zichzelf kunnen zijn. De wens van meiden om geen jongens tegen te komen in het meidenwerk kan ook te maken hebben met de wens van ouders.

*'Misschien omdat zij denken dat ouders het niet goed vinden dat zij in een ruimte zijn waar ook jongens komen. In de vrije tijd. Want het is geen school. En dat ze het daarom dan liever niet willen, en bang zijn of ... eh ... omdat het jongens zijn uit de buurt, waar ze liever niet in contact ... mee in contact willen komen. Waarom weet ik niet (lacht). ... Eh ... Of omdat ze die jongens gewoon niet kennen en eng vinden. Omdat ze wat ouder zijn, of weet ik ... Ik heb echt geen idee wat nou precies de reden is. Maar ik merk wel dat de meisjes echt gewoon behoefte hebben aan een eigen ruimte en een eigen plek en ... eh ... Waar ze zichzelf kunnen zijn en ... eh ... ja. Gewoon een eigen plek.'*²²

*'Dat is de veiligheid voor eh ... de ouders. Dat er geen jongens zijn. Dan moet je dus zorgen dat het daar dus veilig is, en dat de jongens niet blowen of drinken. Dat die niet in aanraking komen met die meiden. Dat ze veilig door die deur heen kunnen. Dus dat er niet een groep jongens voor die deur staat, dat je meeloopt door die deur, naar buiten, soms thuisbrengt, om maar te zorgen dat ze echt veilig door de groep jongens heenkomen.'*²³

Vertrouwen

Het begrip vertrouwen werd tijdens de interviews met de meidenwerkers vaak in dezelfde context geplaatst als veiligheid. Bij doorvragen bleek dat vertrouwen bijdraagt aan het gevoel van veiligheid.

*'Ja, vertrouwen, en ook ... ja, vertrouwen, maar ook veiligheid. Dat staat een beetje gelijk. Veiligheid, vertrouwen. Je kan ze moeilijk los zien.'*²⁴

*'Volgens mij staat veiligheid en vertrouwen wel in verband met elkaar. Doordat je vertrouwen hebt, dan creëer je veiligheid.'*²⁵

²⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

²¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

²² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

²³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

²⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

²⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10

Het gaat bij vertrouwen niet alleen om het vertrouwen in de meidenwerker het gaat ook om het vertrouwen in de groep. Deze elementen samen vormen een bron voor veiligheid in het meidenwerk.

‘Vertrouwen in de groep ... maakt veiligheid.

*Ja*²⁶

‘Dus dat vertrouwen opbouwen is belangrijk, dat je als meidenwerker een individuele band ... vertrouwensband hebt opgebouwd. Maar daarnaast ook ... dat je ook je concentreert op de groepsprocessen. Op de groep. Dat daar binnen de groep ook een vertrouwensband wordt opgebouwd. Dat is voor mij in ieder geval beide belangrijk.’²⁷

Later in dit stuk wordt vertrouwen behandeld in het methodisch principe ‘vertrouwensband’ op bladzijde 35. Enerzijds is vertrouwen dus een middel bij het creëren van veiligheid en anderzijds is vertrouwen een basisvoorwaarde voor meiden om bij te kunnen dragen aan de ontwikkeling van meiden. In deze gaat het specifiek om de band, een band die gestoeld is op vertrouwen.

Sfeer

De sfeer heeft ook betrekking op de veiligheid, bij een veilige sfeer gaat het om de omgangsvormen tussen de meiden die maakt dat de meiden zich zelf kunnen zijn, en zich welkom voelen. Het is de meidenwerker die waakt voor deze goede sfeer.

‘Ik denk zodra je het lukt om een veilige sfeer neer te zetten kan iedereen zichzelf zijn en kan je beter hun krachten benoemen.’²⁸

‘We hebben ook een studio en daar kwam iemand binnen en die zei het lijkt hier wel een huiskamer. En dat wil ik ook. Blijkbaar was er een sfeer van een huiskamer en dat vind ik prettig de sfeer die ik wil hebben. Dat hoeft niet zoetsappig te zijn, maar wel een welkom voor iedereen. Dat moet er in zitten.’²⁹

‘En ik denk dat als jij zeg maar zo’n sfeer kan creëren ... een veilige sfeer kan creëren, dat dat ... eh ... ook te maken heeft met hoe de meiden met elkaar omgaan. Dus omgangsvormen. Dus over pesten, plagen, grapjes maken, al dat soort dingen.’³⁰

Een manier om de sfeer te bewaken, is het afspreken van regels en het handhaven daarvan. Bij het aandeel van de meidenwerker voor het behouden en creëren van veiligheid wordt ingegaan op de vraag hoe er door een meidenwerker om wordt gegaan met de regels.

‘Doordat je grenzen stelt, creëer je veiligheid.

*Ja, ja.*³¹

²⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

²⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

²⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

²⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

³⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

Om ervoor te zorgen dat individuele meisjes zich goed kunnen voelen, bieden meidenwerkers bescherming aan meisjes die het risico lopen slachtoffer te worden van andere meiden die de sfeer aantasten door ongewenst gedrag te vertonen.

*'En dan de sfeer moet veilig zijn dat ze zichzelf kunnen zijn, dat ze het gevoel hebben dat ze eh ... ja, beschermd worden tegen meiden die niet zo aardig zijn, dat is een veiligheid.'*³²

Ouderbetrokkenheid

Ouders spelen een grote rol in bij het creëren van veiligheid voor de meiden in het meidenwerk. Ouders hebben namelijk de behoefte om te weten dat hun dochter veilig is in het meidenwerk.

*'En je hebt ouders die dus echt ... nou ja, die je moet laten zien dat je een veilige plek hebt en dat de meiden mogen komen.'*³³

Zoals eerder staat vermeld draagt bijvoorbeeld de afwezigheid van jongens bij aan de veiligheid, dit is een onderdeel van de veiligheid die ouders ook graag willen hebben. Door rekening te houden met de behoefte van ouders kan dit het meidenwerk helpen om meiden te bereiken. Meiden krijgen dan misschien eerder toestemming van hun ouders om naar het meidenwerk toe te gaan, en aan activiteiten mee te doen.

*'Je biedt veiligheid voor ouders, waardoor die meiden mogen blijven komen.'*³⁴

'Is de contact met ouders voor het creëren van veiligheid?

*Ja, en voor het bereiken van de meiden.'*³⁵

Aandeel meidenwerkers

De meidenwerker is verantwoordelijk voor het creëren en behouden van veiligheid. In de praktijk wordt veiligheid door de meidenwerker gecreëerd en behouden door de houding van de meidenwerker, het opstellen en handhaven van regels en door het hebben van geduld.

*'De werker moet ook ... weet je ... is sfeermaker eigenlijk. Want je bent zelf de gastvrouw of gastheer. En als een meidenwerker dat je die veilige sfeer kan creëren.'*³⁶

*'ja, als ze binnen zijn, dan moet je dus zorgen dat het daar dus veilig is. Dus dat er niet een groep jongens voor die deur staat, dat je meeloopt door die deur naar buiten, soms thuisbrengt, om maar te zorgen dat ze echt veilig door de groep jongens heenkomen.'*³⁷

³¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9

³² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

³³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

³⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

³⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

³⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

³⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

Houding

Veiligheid heeft veel van doen met de houding van de meidenwerker. In het algemeen betekent deze houding bij het genereren van veiligheid dat je als meidenwerker alert bent op wat er gebeurt. Deze alertheid worden door middel van vijf verschillende punten uitgewerkt.

De meidenwerker moet een open houding hebben, waardoor iedereen zich veilig en op haar gemak kan voelen.

*'Als je het hebt over een veilig gevoel, dan is het vooral belangrijk denk ik om open te staan voor ... voor elke doelgroep. En ... ja ... eh ... zoveel mogelijk informatie en begeleiding en ondersteuning bieden. Dat men zich gewoon thuis voelt en dat iedereen elk moment binnen kan lopen.'*³⁸

Door direct en duidelijk te zijn ontstaat ook veiligheid. Als er namelijk onveiligheid ontstaat moet een meidenwerker daar iets mee, zodat de veiligheid behouden blijft. Een oplossing bij het bestrijden van een onveilige situatie tussen meiden is duidelijkheid om de onveilige situatie te bespreken.

*'En er ook voor zorgen dat als iemand zich niet veilig voelt door wat een ander meisje heeft gedaan, dat dat ook direct uitgepraat wordt en direct wordt opgelost, zeg maar.'*³⁹

*'Openheid en duidelijkheid is een belangrijk element voor veiligheid.'*⁴⁰

*'Door alles uit te praten. Ze moeten elkaar de hand weer schudden als ze eruit gaan. Ze gingen als vijanden zitten en als vriendinnen eruit. Vandaag dikke vrienden en morgen vijanden, typisch meiden.'*⁴¹

De meidenwerker heeft een dubbele rol waar tussen ze moet manoeuvreren. De meidenwerker moet zowel tussen de meiden staan, maar zodra dit nodig is er ook er boven kunnen staan. Dit vraagt om een goede verhouding tussen afstand en nabijheid, en de nodige flexibiliteit om telkens in te kunnen spelen op de situatie.

*'Ja, ik weet niet, ergens heb je een bepaalde amicale manier van omgang, maar anderzijds heb je ook wel weer een afstand die je bewaart. Dus je bent ergens ... ja, ik weet niet ... Het is ... ja ... ik weet niet ... Enerzijds maak je grapjes met ze en ... ja, verberg je ... ja ... doe je eigenlijk net alsof je één van hun bent, maar eigenlijk dan ook weer niet, weet je wel. Dat is wel een heel bepaalde afstand daarin.'*⁴²

Ook is het noodzakelijk dat de meidenwerker continu aandacht heeft voor de sfeer in de groep als geheel en het welbevinden van de individuele leden van de groep.

³⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

³⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

⁴⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

⁴¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

⁴² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

*'En ook wel dat wij blijven opletten: wat gebeurt er in de groep? Voelt ieder meisje zich nog okay? En dat constant in de gaten blijven houden. En daar iets mee doen als je ziet dat een meisje zich minder veilig voelt.'*⁴³

'Wat is jou aandeel in het creëren van die sfeer.

*Zorgen dat dingen uitgepraat worden, dat moet je zelf kunnen voelen en zien. Kunnen observeren in de groep.'*⁴⁴

En Tenslotte moet een meidenwerker in de houding naar de meiden toe geduldig zijn. De meiden hebben namelijk de tijd nodig om zich veilig te voelen. Dus ondanks dat je als meidenwerker aan alle elementen hebt gedacht om veiligheid te creëren moet je toch geduld hebben voordat een meisje zich veilig voelt.

*'Eerst veiligheid, je moet eerst met iemand wat hebben voordat die zijn ziel en zaligheid neer legt. Dat duurt soms jaren voordat meiden met verhalen komen.'*⁴⁵

*'Je hebt een hele lange tijd nodig voordat je door dat eerste vertrouwen heen komt.'*⁴⁶

Regels

Essentieel bij het creëren van veiligheid zijn regels en afspraken, hierin gaat het om de manier waarop de meiden met elkaar omgaan, zodat elk meisje zich veilig kan voelen in het meidenwerk. Als meidenwerker ben je verantwoordelijk voor het handhaven van deze regels en afspraken.

*'Daar moet je gewoon altijd wel iets van zeggen. Je moet er altijd bovenop zitten, zeg maar, als er iets gebeurt waarvan jij denkt: zo hoor je niet met elkaar om te gaan. Dat je dat direct zegt. En dat je ook uitlegt van waarom dat zo is en bla bla bla.'*⁴⁷

*'Dat er wel regels zijn, weet je wel. Dat is heel belangrijk. En vooral regels die van belang zijn dat een ander ... één meisje een ander meisje niet ... eh ... ja, hoe zeg je dat ... eh ... Dat ze zich ellendig voelt of ongelukkig voelt als ze daar komt. Nou, als ik dat zie en merk en het is echt heel extreem, dan wordt die persoon er ook echt uitgezet.'*⁴⁸

Onderstaande citaten zijn voorbeelden van hoe er bij het waarborgen van de veiligheid met regels wordt omgegaan.

'Dat tast de groep aan, en dat is wel lastig. Dus dan ga je de volgende keer wel bepaalde regels maken, dus dat je zegt ... dat je bijvoorbeeld de taken met het afwassen gaat verdelen.'

⁴³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

⁴⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

⁴⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

⁴⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

⁴⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

⁴⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

Dus twee personen die moeten afwassen, twee personen die moeten afdrogen, twee personen die moeten xxx vegen en zo.

Dan ga jij het coördineren?

*Ja, ja. Dat is dan blijkbaar nodig. En daarmee voorkom je dat het weer gaat gebeuren. Dan moet je daar wel structuur in aanbrengen.*⁴⁹

*'Het is nog steeds vaak dat we tegen meiden zeggen, joh er gebeurt dit je krijgt een waarschuwing tijdens een programma met daarbij het is goed dat je hier en programma draait maar het moet hier dan wel gezellig blijven. Dat betekent dat je moet luisteren en mee moet doen en dat is niet om een school na te spelen, maar omdat wij het belangrijk vinden voor jullie om te leren. Dat begrijpen ze nog wel maar soms kunnen ze gewoon niet stoppen. Dan bel ik hun moeder op en zeg ik nou ze komt eraan. Het gaat niet, nou ja klaar. Sinds we dat doen gaat het ook beter met de rest van de groep. Je weet gewoon dat als je een verhaal in een dagboek laat schrijven en je laat de druktemakers zitten dan gaat niemand zijn verhaal doen. Daarin zie je dus letterlijk het is hier niet veilig genoeg. Maar als je het eruit haalt dan komen ze dus wel.*⁵⁰

Om de veiligheid te waarborgen helpt het om de omgangsvormen met elkaar te bespreken. Hierdoor zijn alle meiden ervan op de hoogte en weten de meiden ook wat ze kunnen verwachten, wat kan bijdrage aan een veilig gevoel.

*'Wat is er nodig om er hier iets gezellig van te maken. Daar begin ik altijd weer mee in een nieuwe groep. Dat ze mee willen werken met een gezellige meidenclub en dat dit aan hun is. Zetten we op papier en zetten zij hun handtekening onder. Dan hebben zij zelf bedacht hoe zij een meidenclub gezellig maken. En ook komen ze zelf wel op dat je niet mag fluisteren en dat je moet luisteren als iemand wat zegt. En dan probeer ik door te vragen, wat gaan we dan doen als het toch gebeurt? Dan moet iemand naar buiten nou als het nog niet gaat da kan die hier niet zijn want dan is het niet leuk. Dan is het belangrijk dat je het ook doet, consequent zijn. Zelf zijn ze dat absoluut niet.*⁵¹

Ontwikkeling

Al eerder is gezegd dat veiligheid een basisvoorwaarde is voor meiden om stappen te kunnen zetten in hun ontwikkeling. Meidenwerkers zeggen ook wel dat zodra er veiligheid is, zij kunnen beginnen met het werken aan de doelen van het meidenwerk, dan kan je bijvoorbeeld over onderwerpen gaan praten die bijdragen aan de ontwikkeling van meiden.

Een van de manieren waarop veiligheid bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden is dat het voor meiden in eerste instantie een voorwaarde is om te kunnen werken aan hun algemene vaardigheden.

⁴⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

⁵⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

⁵¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

*'En dan dat meiden leren begrip voor elkaar te hebben. En als meiden conflicten hebben, dat ze het goed gaan maken, dat ze begrip voor elkaar gaan krijgen, dat het niet gaat om schuld, maar om toekomst van hoe ga je met elkaar om. En dat het belangrijk is dat ieder meisje naar de meidenclub blijft komen, omdat ze zich prettig voelt. Weet je, jij wil je graag prettig voelen, zij wil zich ook graag prettig voelen.'*⁵²

Het tweede aspect dat een rol speelt bij veiligheid is dat meiden zichzelf kunnen zijn, praten en voor zichzelf op komen. Dit is voor meiden noodzakelijk om te kunnen werken aan hun persoonlijke ontwikkeling in het algemeen.

*'Kijk, zolang die veiligheid er niet is, dan durven ze hun dingen niet te zeggen.'*⁵³

*'Nou, op het moment dat meisjes zich open kunnen stellen, dan kan je ook meer onderwerpen bespreken. Onderwerpen die wat gevoelig liggen. Die ze misschien thuis niet kunnen bespreken. En dan heb je het over ... bijvoorbeeld over ... ja, seksualiteit, of identiteit ... eh ... Misschien wel geloof, of ... eh ... zelfvertrouwen ... eh ... ontwikkeling ... Nou ja, echt verschillende onderwerpen die dicht bij hunzelf staan, die dicht bij hun eigen identiteit staan. En hun zelfontwikkeling.'*⁵⁴

Veiligheid is dus een basisvoorwaarde in het werken met meiden. In het contact met meiden, een belangrijke manier om terug te zien dat de meisjes zich inderdaad veilig voelen in praten. De meiden tonen hun gevoel van veiligheid doormiddel van praten, ze vertellen meer over zichzelf, ze durven vragen te stellen en er komen onderwerpen aanbod die eerder nog niet besproken waren. Dat de meiden makkelijker gaan praten als zij zich veilig voelen betekent dat er bijgedragen wordt aan hun ontwikkeling, zo is namelijk later te lezen in het methodisch principe 'praten' op pagina 43, dat het voeren van een gesprek bijdraagt aan hun ontwikkeling.

*'Door onderwerpen die ze bespreekbaar stellen. Dan zie je dat er behoefte is om over onderwerpen te spreken die ze normaal gesproken niet zouden bespreken.'*⁵⁵

*'Dus daarin is veiligheid en vertrouwen heel belangrijk voor zo'n meisje om het mij te kunnen vertellen.'*⁵⁶

Ten tweede kan je veiligheid terug zien in de band die je als meidenwerker met een meisje hebt. Als meiden zich veilig voelen komt er een band tussen een meisje en een meidenwerker.

⁵² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

⁵³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

⁵⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

⁵⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

⁵⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

*'Het creëren van een sfeer waarin zij zich veilig voelen. Waardoor je relaties kan bouwen waardoor je iets met ze krijgt en daarin door de tijd die je met ze krijgt dingen doen, zie je van alles ontwikkelen bij ze.'*⁵⁷

Ten slotte kan je als meidenwerker veiligheid zien aan het aantal meiden dat er komt in het meidenwerk. Voor meiden geldt namelijk dat wanneer zij zich niet veilig voelen, zij ook niet terug komen.

*'Daardoor kunnen ze dus ook aan activiteiten meedoen, door die veiligheid.'*⁵⁸

Paragraaf 5.2 Principe 2: Kennen

Het kennen van de meiden klinkt misschien als een voor de hand liggend principe, want als je meiden niet kent is er geen meidenwerk. Maar kennen betekent in dit principe niet het oppervlakkig kennen, het kennen gaat in deze verder dan een naam en gezicht. Met kennen bedoelen wij dat de sociale professionals weten wat de leefwereld van een meisje is en weten wat er bij haar speelt. Zo is het kennen een randvoorwaarde om een persoonlijke relatie op te bouwen en aan de andere kant om in de programmering aan te kunnen sluiten bij de behoeften van meiden en dus positief te kunnen motiveren, ondersteunen en stimuleren in de ontwikkeling. Hetzelfde geldt bij het aanpakken van eventuele problemen.

*'Wat speelt er zich af in hun leefwereld. Dan ben je aan het verdiepen in het meisje.'*⁵⁹

*'Het is wel eerst de meiden leren kennen.'*⁶⁰

*'En bij de meisjes is het zo dat ze eerst willen weten: wie ben jij eigenlijk, wat kom je hier doen, enzo.'*⁶¹

*'Dus het is eigenlijk een voorproces op het ontwikkelen van iets.'*⁶²

In het leren kennen van een meisje let je als meidenwerker op verschillende elementen. Kennen van een meisje voordat je als meidenwerker kan bijdrage aan de ontwikkeling van meiden is weten met welke leefwereld een meisje te maken heeft. Kennis hebben over vriendinnen, school de thuissituatie en/of andere onderwerpen die bij het meisje van belang zijn om te weten is kennen.

*'Mmm ... nou, ja, ik denk dat het uiteindelijk wel veel beter werkt, omdat je ... eh ... eh ... veel meer weet wat er bijvoorbeeld thuis speelt bij die meiden.'*⁶³

⁵⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

⁵⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

⁵⁹ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

⁶⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

⁶¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

⁶² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

⁶³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

*'Van: nou, hoeveel broertjes en zusjes heb je en hoelang woon je hier? Dat soort dingen. Dat soort informatie kan soms helpen.'*⁶⁴

Het kennen van de meiden is tenslotte meer dan een meisje individueel kennen. Het betreft ook het doorzien van de groepsdynamiek binnen het meidenwerk zelf. Een meidenwerker omschreef het kennen ook als het weten wat er speelt tussen de meiden, de groepsprocessen kennen. Zo omschreef zij dit kennen als de stille oorlog die er tussen meiden kan plaats vinden. Je kan dit omschrijven als een machtsvormingen bij meiden, processen die niet uitgesproken worden maar wel aanwezig zijn. Als meidenwerker moet je oog en voelsprietten hebben om dit op te kunnen vangen en bespreekbaar te maken. Deze vorm van kennen zou volgens de meidenwerkers in bijzonder van toepassing zijn voor meiden.

*'Meisjes kunnen onderling een stille oorlog voeren. Wat wel specifiek is voor meiden en jongens bijna niet doen. Dit is ook heel moeilijk bespreekbaar te maken, want het is er eigenlijk niet. Ik kan jou negeren maar ik doe niks verkeerd ik kan jou gedag zeggen, maar niet enthousiast. Hoe benoem je dat als meidenwerker. Je kan er niks meer mee als meiden die stille oorlog hebben.'*⁶⁵

Aandeel meidenwerkers

In vele opzichten is het aandeel van de meidenwerker van belang bij het leren kennen van een meisje. Het is namelijk de sociale professional die werkt met de meiden, die moet weten wie het meisje is, waar haar krachten liggen, wat haar zorgen zijn en welke behoeften zij heeft om goed aan te kunnen sluiten bij de ontwikkeling van het meisje.

Om meisjes te leren kennen, maken meidenwerkers gebruik van kijken, praten en hun houding.

Houding

In eerste instantie gaat het leren kennen om de houding van de meidenwerkers. Om een meisje te leren kennen moet je open zijn, belangstelling hebben en aan het meisje laten voelen dat je aandacht voor haar hebt. De meidenwerkers geven ook aan dat je bij het leren kennen van een meisje individuele aandacht geeft, door te laten zien dat je echt belangstelling voor haar hebt. Dat is gezien worden gaf een meidenwerker aan, dat is belangrijk en helpt bij het verdere contact dat je met een meisje zal hebben.⁶⁶

*'Ik denk door te laten zien dat je echt belangstelling voor ze hebt. Ik ben nu gewoon open voor jou, en ik vind jou echt belangrijk. Dus het gaat me echt om jou.'*⁶⁷

*'Individuele benadering, maar ook dat het meisje weet van: d'r is iemand die echt om mij geeft en die mij echt belangrijk vindt. En waar ik op terug kan vallen.'*⁶⁸

⁶⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

⁶⁵ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

⁶⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

⁶⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

⁶⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

Kijken

Naast individuele aandacht die je voor een meisje hebt kan het de meidenwerker ook helpen om tijdens een activiteit naar een meisje te kijken. En voor zichzelf vragen te stellen als, wat is haar houding in de groep, met welke andere meisjes maakt ze contact, hoe ligt een meisje in de groep. Op deze manier leert de meidenwerker meer over het gedrag van een meisje.

“t Is heel veel kijken. Ik kijk heel veel ... omdat ik in hun doen en laten kan zien wat voor type meiden het zijn.”⁶⁹

‘En je moet ook constant opletten van: maakt een meisje contact, zit een meisje goed in de groep, heeft ze vriendinnen om d’r heen?’⁷⁰

‘Maar het is een luxe, om het ook in groepen te doen. Want dan kan je van een meisje zien: hoe is ze in de groep? Want ze kan wel heel sociaal wenselijk bij jou zijn ... Je moet iemand nog leren kennen. Dus op het moment dat je d’r ook in de groep ziet en wat haar aandeel in de groep is ... wat voor rol zij inneemt ...’⁷¹

Groeten

Opvallens is dat de meidenwerkers het ‘groeten’ niet noemen bij het leren van een meisje, terwijl dit in het jongerenwerk wel veel wordt gebruikt.⁷² Wel wordt door de meidenwerkers genoemd dat het groeten wordt gebruikt om even te peilen hoe het met een meisje gaat.

‘En wat ik altijd doe als er iemand binnenloopt is groeten. Dat je die gewoon groet. Naartoe gaan, groeten. Want dat ene contact kan heel veel verschillen. Je leert ... je weet eigenlijk gelijk al wat de gemoedstoestand van de persoon is.’⁷³

Praten

Door met meisjes te praten leer je hun interesses en omstandigheden kennen, dit kan één op één, maar ook in een groep. In beide gevallen leer je ze weer op een ander manier kennen. Dit kan je doen door bijvoorbeeld vragen te stellen over haar leefwereld, waardoor je misschien gedrag beter kan plaatsen. Het stellen van vragen of het hebben van een gesprek kan helpen bij het begrijpen van een meisje

‘Weet je, door die vragen te stellen, leer ik dat kind beter kennen, en probeer ik meer inzicht te krijgen in: okay, hoe ... hoe ... ja, wat voor kind is dit? En wat speelt er in haar leven? En hoe gaat ze met dingen om? En toen kon ik wel een beetje ... ja, dingen wat plaatsen ... beter

⁶⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

⁷⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

⁷¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

⁷² Sonneveld, J.J.J. Metz, J.W. Koops, K. (2012) *Onderzoeksrapport naar de werking en resultaten naar het Ambulant jongerenwerk in de grote stad*, Amsterdam

⁷³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

*plaatsen zeg maar. Dat wil niet zeggen dat ik haar heel goed ken en dat ik op alles een antwoord heb, maar ik had wel een beter beeld van haar.*⁷⁴

Meer over praten wordt uitgewerkt in het methodisch principe ‘praten’, op pagina 43.

Het praten, de houding en het kijken van een meidenwerker helpt in het leren kennen van een meisje. Op het moment dat de meidenwerker veel 1-op-1 contact heeft met het meisje en het klikt, kan kennen resulteren in een persoonlijke band tussen een meisje en een meidenwerker. Een persoonlijke band wordt door de meidenwerkers omschreven als een band waarbij je een goede klik hebt met een meisje.⁷⁵

De persoonlijke band tussen een meisje en een meidenwerker kan helpen, omdat meiden dan meer van een meidenwerker aannemen en bereid zijn omwille van de meidenwerker dingen te doen of te laten. De persoonlijke band is – in tegenstelling tot de vertrouwensband – geen methodisch principe in het meidenwerk. Dit komt omdat een vertrouwensband een basisvoorwaarde is om te kunnen werken aan de ontwikkeling van meiden terwijl de persoonlijke band iets extra is, maar geen noodzaak. Zonder de klik van een persoonlijke band kan een meidenwerker ook veel met de meiden bereiken.

‘Vertrouwen is de basis, ik merk het gewoon sommigen meiden komen specifiek voor mijn collega want daar hebben ze iets mee opgebouwd dat is net wat meer dan vertrouwen. Daar is een persoonlijke band. Maar met mij heeft dat meisje ook een vertrouwensband en met niet allebei heeft ze een persoonlijke band. Ik noem het op een gegeven moment persoonlijke band, in het begin is het een vertrouwensband.’⁷⁶

‘Het verschil tussen een persoonlijke band en een vertrouwensband is de klik. De klik heeft te maken met karakter. Bij vertrouwen is de klik niet noodzakelijk, de vertrouwensband gaat er om dat je vertrouwen hebt in de professional. De persoonlijke band is net dat extraatje, dat 1+1, 3 wordt.’⁷⁷

Voor meer informatie over het methodisch principe ‘vertrouwensband’, vindt u op pagina 35.

Ontwikkeling

Net als veiligheid, is kennen een basisvoorwaarde voor de meidenwerkers in het werken met de meiden. Het kennen op zich is niet hetgeen dat bijdraagt aan de ontwikkeling, maar het kennen is noodzakelijk voor het proces. Het kennen van een meisje is van belang om meiden gericht te kunnen ondersteunen en stimuleren in hun ontwikkeling.

‘Dat je ze kan ... je kan hun pluspunten redelijk goed gaan benoemen op een gegeven moment. En dan ken je ze ook inderdaad. Dan weet je waar ze gevoelig voor zijn.’⁷⁸

⁷⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

⁷⁵ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

⁷⁶ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

⁷⁷ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

⁷⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7

Het kennen gaat er ook om dat je als meidenwerker weet wat nodig is in het contact met de meiden. Vervolgens is het handelen van de meidenwerkers in het contact met de meiden, dat bijdraagt aan de verdere ontwikkeling van de meiden. Wat nodig is om te doen, kan variëren tussen laten (niets doen), het meisje actief in contact brengen met andere meiden, het geven van individuele aandacht of het (ondersteunen bij het) organiseren van activiteiten die aansluiten bij de behoefte van dat meisje.⁷⁹ Hoe beter de meidenwerkers de situatie van de meisjes kennen, hoe beter zij kunnen bijdragen aan hun ontwikkeling in het algemeen. Een meidenwerker gaf als voorbeeld dat als je van een meisje bijvoorbeeld weet dat ze uit een laaggeschoold gezin komt, waarvan de ouders een uitkering krijgen. Dan kan je als meidenwerker er bijvoorbeeld voor kiezen om meer aandacht te besteden aan loopbaanbegeleiding.⁸⁰

‘Doordat je ze kent, weet je wat de vraag achter de vraag is, zoals ze dat zo mooi zeggen. En dan weet je gewoon wat ze nodig hebben. En daar zet je dan je aanbod ook op neer.’⁸¹

‘Nou, dus des te beter je de situatie kent, hoe beter je kunt bijdragen aan de ontwikkeling van de meiden.’⁸²

De meidenwerkers gaven in het interview aan dat als je een meisje beter kent dat ze meer gaan praten. Hieruit blijkt dat het kennen bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden, omdat we bij het methodische principe praten gaan zien dat dit bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden.

‘Dat is meer een beetje het proces weer dat zo’n meisje gezien wordt. Door ons. En dat ze daardoor zich opener kan ... echt dingen kan vertellen.’⁸³

Paragraaf 5.3 Principe 3: Vertrouwensband

Net als de methodische principes veiligheid en kennen is het methodische principe vertrouwensband een basisvoorwaarde voor het meidenwerk. De vertrouwensband werkt als een middel om met meiden een stapje verder te komen in hun ontwikkeling.

‘En als je een vertrouwensband hebt, dan wordt het steeds veiliger en kan je steeds meer bereiken met meiden.’⁸⁴

***‘Nee. En die vertrouwensband, hoe belangrijk is die in het werken met meiden?
Ja, dat is heel belangrijk. Daar is alles op gestoeld, denk ik.***

Daar is alles op gestoeld?

Ik denk het wel, ik denk het wel. Als ze je niet kunnen vertrouwen, komen ze ook niet.’

⁷⁹ Sonneveld, J.J.J. Metz, J.W. Koops, K. (2012) *Onderzoeksrapport naar de werking en resultaten naar het Ambulant jongerenwerk in de grote stad*, Amsterdam

⁸⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

⁸¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

⁸² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

⁸³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

⁸⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

De begrippen vertrouwen en het hebben van een band wordt vaak door elkaar gebruikt. Het lijkt erop dat waar vertrouwen is ook een vertrouwensband wordt opgebouwd, waardoor het erg met elkaar verweven is. Je zou kunnen zeggen dat het hebben van vertrouwen, het hebben van een vertrouwensband betekend.

Het hebben van een vertrouwensband gaat niet enkel om de band tussen het meisje en de meidenwerker. Het gaat ook om de band die de meiden onderling met elkaar hebben. Deze vertrouwensband onderling helpt net zo goed bij aan de ontwikkeling van de meiden. Dus de meidenwerker moet niet alleen haar vertrouwensband met een meisje in de gaten houden, ook moet zij in de gaten houden wat erin de groep gebeurt.

*'Ja, zeker, als je dat soort gesprekken in groepen wilt bespreekbaar maken, dan is vertrouwen echt wel nodig. Ja. Ja. Het beste zou zijn als de meisjes elkaar allemaal zouden vertrouwen. Ze hoeven ook geen vriendinnen van elkaar te zijn, maar ze moeten elkaar wel respecteren. En ... nou, als er respect is en de vertrouwensband versterkt is, dan kan je echt wel in groepen met elkaar over onderwerpen hebben.'*⁸⁵

*'Dus dat vertrouwen opbouwen is belangrijk, dat je als meidenwerker een individuele band ... vertrouwensband hebt opgebouwd.'*⁸⁶

Het vermoeden bestaat dat een vertrouwensband in het meidenwerk inhoudelijk wat anders betekent dan in het werken met jongens. Zo vertelde een meidenwerker die ook met jongens werkt dat zij denkt dat de jongens meer voor de locatie komen en niet zo zeer voor de persoon die het begeleid, terwijl de meiden volgens haar meer voor de persoon komen.⁸⁷

*'Bij jongens is het denk ik minder is, die komen en die gaan. Jongens komen gewoon, maakt niet uit wie er opent. Je moet bij de jongens weer een heel ander soort band op bouwen.'*⁸⁸

Aandeel meidenwerkers

Bij het opbouwen van een band zet de meidenwerker twee verschillende dingen in om dit voor elkaar te krijgen. In eerste instantie gaat het om de houding van een meidenwerker. Bij het opbouwen van een band helpt het als de houding van een meidenwerker geïnteresseerd, open en toegankelijk. Met het resultaat dat een meidenwerker een sfeer kan creëren dat een meisje zich prettig voelt waardoor er vertrouwen is.

*'Je gaat met ze in gesprek, je gaat vertellen wie je bent, wat je doet. En hoe vaker je dan in een wijk komt, hoe meer je ze kent. Dus dan komt er op een gegeven moment een band, en een vertrouwen, en dan kan het zijn dat ze zelf met hun individuele vragen komen.'*⁸⁹

⁸⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

⁸⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

⁸⁷ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

⁸⁸ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

⁸⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7

Zoals al eerder naar voren kwam is zowel de individuele vertrouwensband als de vertrouwensband van de groep belangrijk. De meidenwerker moet in staat zijn om een sfeer te creëren, waardoor er onderling vertrouwen is, waardoor een vertrouwensband bij de meiden kan ontstaan.

*'Het creëren van een sfeer waarin zij zich veilig voelen. Waardoor je relaties kan bouwen waardoor je iets met ze krijgt'*⁹⁰

Het tweede aspect dat bijdraagt aan het opbouwen van een vertrouwensband is het organiseren van activiteiten die aansluiten bij de behoefte van meiden. Samen iets leuks doen helpt bij het opbouwen van een band.

*'Dus als ik merk van: hé, ik heb een groepje meiden en het is moeilijk om een band op te bouwen, misschien moet ik wat leuks met ze gaan doe.'*⁹¹

*'Dat is heel belangrijk. Leuke dingen doen. Eh ... op de behoefte van die meiden inspelen. Dan ... ontstaat er een vertrouwensband. En dan durven ze ... nou, niet helemaal, maar vaak, zichzelf te zijn en de vragen te stellen die ze willen.'*⁹²

Ontwikkeling

In bovenstaand citaat wordt al zichtbaar dat het hebben van een vertrouwensband bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden, omdat ze vragen gaan stellen en gaan praten. Principe 5, Praten, beschrijft op welke manieren praten met meiden bijdraagt aan de ontwikkeling. Hieruit blijkt ook dat de vertrouwensband helpt bij het praten. In onderstaand citaat wordt dit zichtbaar gemaakt door middel van een voorbeeld.

*'Ja, in die zin ... bij hun ontwikkeling is het zo dat ze zelf hulp vragen. Door een band te hebben, durven ze de hulpvragen bij mij neer te leggen, en kan ik met ze aan de slag. En zo probeer ik een bijdrage te leveren aan hun ontwikkeling. Dus mocht een meisje iets niet weten over abortus, dan geef ik die informatie over ... Ja, het zijn wel praktische hulpvragen, waar ik eigenlijk informatie over geef. Dus in die zin, bijdragen aan de ontwikkeling is misschien heel groot. Maar ik probeer ... ja, hun wel ... nou, sociale vaardigheden aan te leren, te corrigeren ... eh ... en vragen die ze hebben uit te leggen. Waarom je dingen doet zoals je doet. Met hun de verdieping in gaan. Dus zo probeer ik wel een steentje bij te dragen.'*⁹³

Paragraaf 5.4 Principe 4: Vergroten van de leefwereld

Het groter maken van de leefwereld van de meiden kan in eerste instantie gezien worden als een doel, het sluit namelijk aan bij het emancipatoire karakter van het meidenwerk. Want bij vergroten van de leefwereld krijgen meiden te maken met het zichtbaar maken van nieuwe kansen en mogelijkheden, dat bijdraagt aan de emancipatie van meiden.

⁹⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

⁹¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

⁹² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

⁹³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

‘En bij de zestienplussers is het wel ... je gaat heel anders in gesprek, maar ... Het zelfbeeld is heel laag, dus ze hebben zoiets van: dat kan ik niet. Ik moet gewoon trouwen en kinderen maken.’⁹⁴

Het vergroten van de leefwereld is ook een middel. Pas als meiden weten welke mogelijkheden er zijn, kunnen zij zelf kiezen hoe zij hun leven willen vormgeven en verantwoordelijkheid nemen.

Het methodisch principe ‘Vergroten van de leefwereld’ gaat om het zichtbaar maken van welke maatschappelijke mogelijkheden en kansen er voor meiden zijn.

‘Leefwereld groter te maken, ervaring groter te maken, eh ... participatie en betrokkenheid hè, burgerschap. Die ... dat zet je dan ook aan. Na te denken buiten je eigen grenzen. En wat je zelf als meid kan betekenen ... voor deze maatschappij.’

‘Ik denk dat je als jongeren overneemt het gene dat je ziet in je sociale omgeving, omdat dit sociaal geaccepteerd is, dus dan ga je daar ook naar gedragen. Dan weet je niet anders. Maar ... ja, als je in het meidenwerk ook anders ziet, dan wil je daar misschien zelf ook verandering in hebben.’⁹⁵

‘Ik vind wel belangrijk dat iemand weet dat we gelukkig in een land leven waar veel kansen zijn, en mogelijkheden. En dat ze weten dat die kansen en mogelijkheden er zijn, dat vind ik heel belangrijk.’⁹⁶

Daarnaast helpt het groter maken van de leefwereld bij het ontdekken van persoonlijke talenten. In het meidenwerk kunnen meiden namelijk uitgedaagd worden om dingen te organiseren of om dingen te doen die ze nooit eerder hebben gedaan.

‘Kansen geven die ze anders dus niet hebben ... hadden kunnen krijgen voor het ontwikkelen van bepaalde talenten, vaardigheden.’⁹⁷

Ten slotte zit er een spanningsveld tussen dit methodisch principe en het methodisch principe ‘de bewustwording van grenzen’ die onder het kopje grenzen valt en verder wordt uitgewerkt op pagina 53. Bij het vergroten van de leefwereld gaat het erom dat meiden in het meidenwerk uitgedaagd worden om hun grenzen te verleggen. Terwijl het bij de bewustwording van grenzen er om gaat dat de meiden leren om bewust te worden van hun eigen grenzen om er vervolgens niet overheen te gaan. Een spanningsveld waarin de ontwikkelingsdoelen verschillen, bij de bewustwording van grenzen gaat het om de ontwikkeling van weerbaarheid en bij het vergroten van de leefwereld gaat het om het vergroten van kansen. Beide zijn nodig voor emancipatie van de meiden.

⁹⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

⁹⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

⁹⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

⁹⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

Aandeel meidenwerker

Op verschillende manieren dragen de meidenwerkers bij aan het vergroten van de leefwereld van de meiden. Dit kan heel praktisch zijn, doordat ze de meiden bijvoorbeeld mee gaan naar een locatie waar ze nog nooit zijn geweest. Ook kan het vergroten van de leefwereld inhoudelijk zijn, doordat een meidenwerker de meiden bewust maakt van de mogelijkheden.

*'Dan praat ik met meiden over kinderen en dan zeg ik, okay, dan heb je kinderen. Wat doet je moeder nu dan? Dan gaan ze nadenken over de rol van hun moeder. En dan hoor je vaak van: nee, ik wil niet de hele dag thuis zitten. Hè, dat kan. Nou, dan heb je toch je startkwalificaties nodig. Want dan kan je misschien ergens een bijbaan vinden? Dan ga ik ze dus proberen daarin duidelijk te maken van: je kan zeker zoveel meer.'*⁹⁸

Meidenwerkers zetten rolmodellen, activiteiten en hun persoonlijk houding in om de leefwereld van de meiden te vergroten.

Rolmodellen

Bij het meidenwerk blijkt uit diverse voorbeelden dat de meidenwerkers rolmodellen inzetten om de leefwereld van de meiden te vergroten. Dat kunnen zowel de meidenwerkers als andere mensen uit de omgeving van het meidenwerk zijn. Het aanhalen van rolmodellen is een manier om meiden kennis te laten maken met mogelijkheden van dingen buiten hun directe leefomgeving.

*'Nou ja, door voorbeeldfiguren te hebben, waar ze tegenop kijken, ja, zo wil ik ook worden. Dus gewoon door mensen te laten zien. Door te laten zien dat andere vrouwen die ook een hoofddoek dragen of ook gewoon uit jouw buurt komen, ook dat soort dingen kunnen doen.'*⁹⁹

*'En meiden laten langskomen die ook praktijkonderwijs hebben gedaan, die wel door zijn gestroomd, verder zijn gekomen. Of die gewoon stapelen in opleidingen.'*¹⁰⁰

*'Zij hebben mij heel vaak als rolmodel gezien.'*¹⁰¹

Houding

Op drie manieren kan de meidenwerker met haar of zijn houding bijdragen aan het vergroten van de leefwereld, het gaat om het stimuleren van meiden, om het benoemen van kansen en de meiden zien en kennen.

1. Kansen benoemen

De meidenwerkers omschrijven het benoemen van kansen het continu aandragen van prikkels waar ze op kunnen reageren, waardoor ze wakker worden en inzien wat er allemaal kan. Zoals bijvoorbeeld zelf een voetbalwedstrijd of dansavond organiseren. Het benoemen van kansen en vervolgens ook zichtbaar maken door het met elkaar te bespreken.

⁹⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9

⁹⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁰⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁰¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

*'Kansen benoemen ... Ja, door dingen te bespreken, dus heel erg in de groep dingen bespreken, van: wat is mogelijk, wat wil je, waar wil je naartoe, wat zijn je dromen? Heel erg ook toekomst en dromen.'*¹⁰²

2. Stimuleren

Bij het stimuleren van meiden gaat het om de positieve motivatie, later zal dit onderdeel dieper worden uitgewerkt bij methodisch principe 'positieve motivatie' op pagina 59. Continu zeggen waar ze goed in zijn en zeggen dat je in ze gelooft, waardoor meiden misschien dingen gaan doen die zij voor die tijd niet zouden doen. Essentieel aan het stimuleren van meiden is een positieve houding.

*'Jij kan echt heel veel bereiken, als je het maar wilt, als je maar doorzet. Dus ja ... heel echt ... heel erg stimuleren. Positief stimuleren.'*¹⁰³

*'We benadrukken waar ze goed in zijn.'*¹⁰⁴

3. Meiden zien/kennen

De derde manier waarop de meidenwerkers bij kunnen dragen aan het vergroten van de leefwereld is door de meiden te kennen. Door te weten wie zij zijn en wat hun talenten zijn, kunnen de meidenwerkers gericht mogelijkheden aandragen die meiden kunnen helpen bij het maken van keuzen. Het kennen van meiden is tevens een apart methodisch uitgangspunt, die verder wordt uitgewerkt op pagina 30.

*'Ik ben er wel mee bezig dat ze zeg maar gaan kijken naar wat ze echt leuk vinden om te doen. Dus hoe zij op een gegeven moment op eigen voeten gaan staan. Want ik weet dat dat gewoon lastig is als jij in de vierde zit en je moet naar het MBO of je zit in de vijfde en je moet naar het HBO of universiteit, dat dan lastig is om een studiekeuze te maken als je daarin niet begeleid wordt door je ouders.'*¹⁰⁵

Activiteiten

Meidenwerkers kunnen activiteiten organiseren waardoor de leefwereld van de meiden groter wordt. Zo omschreef een meidenwerker dat ze aan een meisje had gevraagd om mee te gaan op een debatweekend omdat het meisje het heel lastig vindt om voor de groep te staan, terwijl zij dat eigenlijk wel graag zou willen.¹⁰⁶ Op deze manier wordt de wereld van het meisje vergroot door een nieuwe ervaring. Daarnaast kan een meidenwerker de leefwereld van een meisje vergroten door haar in contact te brengen met mensen die een voorbeeld voor ze kunnen zijn, maar het vergroten van de leefwereld kan ook in de fysieke ruimte. Zo vertelt een meidenwerker dat zij met een

¹⁰² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁰³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁰⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁰⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

¹⁰⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

Amsterdamse meidengroep naar het Vondelpark is gegaan toen bleek dat die meisjes daar nooit waren geweest.

‘Ze vroegen laatst weer dat ze wilde picknicken in het Vondelpark. Dat vonden ze allemaal heel leuk. Ze waren daar zelfs nog nooit geweest dus hun leven is ook zo beperkt. Maar ze mogen heel vaak niet alleen met de tram. Ik werk met veel Turkse en Marokkaanse meiden. Ik ben blij dat je dat kan bieden over hun grenzen kunnen kijken.’¹⁰⁷

‘Doordat je heel letterlijk de grenzen verlegt en hun wereld breder maakt en dat je ook van hun hoort dat je dat doet. Ga je naar Friesland een weekend met ze en dan vragen ze hoe duur is het om hier te bellen. Nou gewoon het is Nederland, wat voor een taal spreken ze hier? Of dan rij je langs schiphol, wouw groot een vliegtuig. Dan hebben ze er nog nooit een gezien en dan zijn ze 12 en daarnaast wonen ze in Amsterdam, en dan vraag je af hoe vaak ze in Turkije of Marokko zijn geweest en dus nog nooit. En andere zijn er wel geweest hoor maar er zijn ook meiden die het nog nooit hebben gezien. Verbreding van hun wereld is een belangrijk element.’¹⁰⁸

Ontwikkeling

Het vergroten van de leefwereld draagt volgens de geïnterviewde meidenwerkers bij aan de ontwikkeling van meiden. Door het vergroten van de leefwereld krijgen meiden meer te zien dan wat zij weten uit in hun eigen omgeving. Dit helpt vervolgens de meiden om zich bewust te worden van hun eigen mogelijkheden en behoeften, en de ontwikkeling van hun zelfvertrouwen.

‘Doordat je hun in contact eh ... laat komen met iets wat voor hun niet vanzelfsprekend is, gaat er een andere wereld open. Waardoor zij kennis maken ... van iets heel andere. Hè, eh ... ja, cultureel, maatschappelijk, eh ... misschien zelfs ook financieel hè, dat ze meer gaan begrijpen hoe geldstromen gaan lopen hè. Dat het meer tastbaar wordt voor hun. Waardoor ze eh ... ja, misschien net andere keuzes maken in hun leven, hè. In plaats van, ik zeg maar, bij de supermarkt te gaan werken ... maar dat ze dan denken: ik ga toch oppaswerk doen, omdat daar een andere competentie bij zit. Zorgen voor kinderen bijvoorbeeld. Dat zit meer in het verlengde van dat ik misschien pedagogisch werk wil gaan doen.’¹⁰⁹

Bewustwording

Door het zichtbaar maken van mogelijkheden en kansen draag je als meidenwerker bij aan de bewustwording op de gebieden van kansen en keuzes van de meiden. Bewustwording ten aanzien van kansen, door kennis te hebben van kansen en door kansen aangereikt te krijgen.

‘Dus als zij ... weet je, ook al gaan ze naar welke school dan ook, maar dat ze weten van ... als jij iets heel graag wilt, dan kan dat ook echt. En je kan er komen. Maar dan moet je er wel iets harder voor werken, maar het kan wel. En dat is wat ik ze eigenlijk mee wil geven.’

¹⁰⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

¹⁰⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

¹⁰⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10

Bewustwording op het gebied van keuzes gaat erom dat meiden inzicht krijgen in de mogelijkheden die er zijn zodat zij vervolgens zelf een keuze kunnen maken over hoe zij haar toekomst of in haar huidige leefsituatie wil vormgeven.

‘Ja, je draagt zeker bij aan de ontwikkeling ik denk dat het altijd goed is om te zien dat er meer is. Zeker in de Turkse en Marokkaanse wereld waar ze blijven zitten in hun eigen wereld. Dit is wat ik zie. Ook heel erg de rol van de vrouw is daarin beperkt. Het wordt toch van hun verwacht dat ze met een Marokkaan of een turk trouwen het liefst van hun eigen land en daar weer kinders mee krijgen. Dat houdt heel erg in dat zij zichzelf door kunnen ontwikkelen. Dit hangt heel erg van ouders af of ze zo strek zijn of ze dat wordt opgelegd. Dat is niet bij allemaal zo. Maar wel bij veel denk ik. Als er van hun verwacht wordt dat ze op hun 18 gaan trouwen en kinderen te krijgen dat betekent dat ze niet een studie kunnen doen. In het meidenwerk probeer ik ze er over na te denken. Als ze zich er prettig bij voelen moeten ze het doen maar ik wil wel dat ze weten dat er ook andere opties zijn.’¹¹⁰

Zelfvertrouwen

Nadat de meiden bewust zijn geworden van de mogelijkheden die er zijn en vervolgens worden gestimuleerd om die dingen te doen die zij zonder het meidenwerk niet zouden doen ontstaat er zelfvertrouwen. In deze is de stimulans heel belangrijk, de meidenwerker heeft door middel van stimulering de meiden gemotiveerd om iets te doen. Juist door een nieuwe positieve ervaring ontstaat zelfvertrouwen, dat meiden verder helpt in hun ontwikkeling.

‘Ik denk dat ze daardoor leren om iets te doorbreken. Dus van: ik durf niet, ik heb geen zelfvertrouwen, tot van: hé, ik heb van Lisa die kleine stapjes geleerd, waardoor ik nu toch iets kan gaan doen wat ik wil gaan doen. Misschien is dat breder te trekken en kan ik dat ook doen met andere dingen.’¹¹¹

‘Ja, Want hier heb je dus meiden die ... waarvan je ziet dat ze het heel moeilijk vinden om voor de groep te staan. En die gaan ik dan vragen om mee te gaan op een debatweekend. En dan laten na het debatweekend zeggen: ja, ik heb nu meer zelfvertrouwen. Ik durf nu voor de groep, want ik heb een presentatie op school gehad, en dat ging nu beter. Dan denk ik: okay, dan heb je het dus en doordat ik haar de mogelijkheid heb geboden om op zo’n weekend te gaan.’¹¹²

Paragraaf 5.5 Principe 5: Praten

In bijna alle verhalen van de meidenwerkers komt praten als een methodisch principe naar voren, het praten met meiden werkt als een middel om met de meiden een stapje verder te komen in hun ontwikkeling. Naast dat het praten een methodische principe is kwam het al eerder aanbod bij het methodisch principe ‘kennen’ en ‘vertrouwensband’, als een manier van meidenwerkers om de meiden te leren kennen of bij het ontwikkelen van een vertrouwensband. Op dat moment is het praten een middel om met de meiden iets te bereiken, waardoor het doel anders is. In deze

¹¹⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

¹¹¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹¹² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

paragraaf wordt het praten uitgelegd als een principe dat bijdraagt aan het algemene doel van het meidenwerk, het volwassen worden als deel van de samenleving. Waardoor het praten zowel een methodisch principe is in het meidenwerk als een middel van meidenwerkers die zij geregeld gebruiken met het doel om iets voor elkaar te krijgen (leren kennen of het ontwikkelen van een vertrouwensband) dat vervolgens helpt bij hun bijdrage aan de ontwikkeling.

*Mmm. Nou, eigenlijk is bijvoorbeeld het koken een middel om ... ja, om te kunnen praten. Je moet eerst het vertrouwen zeg maar echt winnen van die meiden voordat ze iets tegen je gaan zeggen.*¹¹³

Uit zowel de interviews als de drie bijeenkomsten van de masterclass blijkt dat meiden in het meidenwerk graag en makkelijk praten. Het principe praten wordt op verschillende manieren ingezet en is afhankelijk van wat een meidenwerker in een bepaalde situatie wilt bereiken.

*'Dat meiden toch wel heel graag vertellen en heel open vertellen wat ze hebben meegemaakt.'*¹¹⁴

*'Want ze willen er vaak heel graag over praten. Eh ... dus het is ook niet heel moeilijk hoor, om het onderwerp bespreekbaar te maken.'*¹¹⁵

Meiden praten georganiseerd of ongeorganiseerd in vergelijking met jongens veel. Georganiseerd wordt er bijvoorbeeld gepraat door middel van thema gesprekken of bij het drinken van een kop thee. Ongeorganiseerd gaan meiden met elkaar praten tijdens een inloop, tijdens het koken of tijdens andere activiteiten. Omdat meiden ook ongeorganiseerd laten zien dat ze graag praten, wordt hun behoeften om te praten zichtbaar. Waar jongens eerder met elkaar gaan voetballen of een spelletje op de play station doen gaan meiden met elkaar praten.

*'Ja ... meiden die willen ... die houden van gezelligheid, die houden van samen zijn, die houden van praten. Ja, dat is echt meiden specifiek.'*¹¹⁶

Het lijkt erop dat juist door de behoeften van meiden om te praten het element vertrouwen belangrijker is dan bij jongens. Meiden leggen niet zo maar alles op tafel, daar is vertrouwen voor nodig. Door middel van het vertrouwen kan de behoefte van meiden om te praten beantwoord worden.

*'Vertrouwen is bij meiden belangrijk, juist om meer diepgang te kunnen krijgen in het praten. Meiden hebben behoeften aan die diepgang in het praten dus is vertrouwen belangrijker bij meiden.'*¹¹⁷

¹¹³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

¹¹⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹¹⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹¹⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

¹¹⁷ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

Aandeel meidenwerker

Het handelen en de houding van de meidenwerker is van belang om als meisje te gaan praten in het meidenwerk. In de praktijk draagt de houding van de meidenwerker en het organiseren van activiteiten bij in het voeren van een gesprek met de meiden.

Houding

De meidenwerkers vertellen in de diepte interviews dat de houding van een meidenwerker belangrijk is voor een meisje om te gaan praten. Als meidenwerker moet je open stellen voor de meiden door middel van een open houding. Een open houding komt terug in verschillende elementen, zo moet je als meidenwerker luisteren, eerlijk zijn, door vragen, aansluiten bij de belevingswereld en de indruk geven dat alles besproken mag worden. Waardoor er over onderwerpen gepraat kan worden zonder aandacht te geven aan een taboe dat betrekking kan hebben op wat er besproken wordt.

*'Ja, door er zelf gewoon vrij makkelijk over te praten en niet te doen alsof het een taboe is.'*¹¹⁸

*'Ik merk gewoon ... ja, goed luisteren en veel vragen stellen (lacht), dat dat veel kan opbrengen. Heel veel (lacht). Ja. Ja.'*¹¹⁹

*'Nou, ik vind dat je alles wel zou moeten kunnen bespreken. Denk ik. Ik kan niet iets verzinnen waarvan ik heb van: dat kan je helemaal niet bespreken. Maar het moet bij hun behoefte passen. Het moet in hun belevingswereld zitten.'*¹²⁰

*'Altijd te steunen, en nooit eh ... prejudice ... Nooit vooroordelen. Altijd eh ... eerlijk. En open. Het kan zo gek niet zijn waar je over kan pr ... waar ze over willen praten.'*¹²¹

Deze open houding is zowel van toepassing op groepsgesprekken als op individuele gesprekken met de meiden. Tijdens groepsgesprekken heeft de meidenwerker een wat andere rol, deze treedt op als gespreksleider en zorgt ervoor dat elk meisje zich veilig voelt om te praten en ook daadwerkelijk de kans krijgt om wat te vertellen.

*'En dan zeg ik: nou, volgens mij ... noem ik een naam ... volgens mij kun jij daar ook wel wat over vertellen. Of misschien heb jij ... heb jij ook weleens zo iets meegemaakt.'*¹²²

In het meidenwerk hebben de werkers ook individuele gesprekken met meiden. Dit kan gebeuren als de meidenwerker iemand extra aandacht wilt geven, als tijdens een groepsgesprek is gebleken dat het meisje weinig heeft gesproken of als er zorgen zijn over een meisje. De keuze van een meidenwerker om individueel met een meisje in gesprek te gaan is afhankelijk van de situatie en het meisje. Een individueel gesprek kan er toe bijdragen dat je tijdens dit gesprek meer de verdieping in kan gaan.

¹¹⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹¹⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹²⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

¹²¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9

¹²² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

'Het kan ook in de groep, maar omdat het niet een hele vaste groep is, is het met name voor de zwakke, voor de meisjes met wat minder zelfvertrouwen, is dat lastiger, omdat ze dan niet heel verschrikkelijk open zijn. Dan moet je echt hele sterke meiden hebben, met een vrij grote mond ...

*Dus dan probeer ik wel dat ze wat gaan zeggen. En soms lukt dat, en soms lukt dat niet en dan ga ik echt individueel.'*¹²³

*'Ja. Nou, vaak wel individueel. Ja, echt gevoelige onderwerpen ...'*¹²⁴

*'Vaak zie je ook wel aan de houding of aan de toon waarop dat meisje praat, of ... ja, je ziet ... je ziet aan lichaamstaal ... merk je gewoon van: nou, die wil liever niet dat ze haar verhaal deelt met andere meiden. En bij sommigen zie je van: nou, ja ... Die vinden dat helemaal niet erg en die kijken om zich heen en betrekken dan misschien ook een ander meisje erbij.'*¹²⁵

*'En individueel, ga je echt de verdieping in.'*¹²⁶

Aan de houding van een meidenwerker verandert niet zo veel in een groepsgesprek en een individueel gesprek. Het voordeel van een individueel gesprek is wel dat je als meidenwerker beter kan afstemmen op het individuele meisje.

*'Ja, ik denk dat iedereen wel een andere benadering heeft. Maar bij sommigen moet je net effe iets zachter zijn. Daar moet je eerst heel rustig mee praten, en een beetje kabbelen, zeg maar, allemaal een beetje kalm, kalm. Voordat je komt waar je komt. Sommigen zijn echt van die rauwdouwers, daar kan je echt ... daar kan je gewoon meteen mee op pad. En bij sommigen kan je met heel veel humor heel ver komen.'*¹²⁷

Activiteiten als middel om te praten

Een activiteit in het meidenwerk kan georganiseerd worden als middel om te praten. Op drie manieren kan een activiteit als middel bijdragen aan het praten van meiden.

1. Het organiseren van activiteiten in het meidenwerk kan een middel zijn om met meiden het gesprek te openen. De functie van de activiteit is in deze het openen van een gesprek, door de activiteit kan bijvoorbeeld een energie ontstaan waardoor er een onderling vertrouwen ontstaat en het gesprek op gang komt. Veel meidenwerkers gaven aan dat het gesprek of het praten met de meiden van belang is omdat het gesprek met meiden kan helpen om meiden vervolgens te helpen in hun ontwikkeling.

¹²³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹²⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹²⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹²⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

¹²⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7

*'Door middel van activiteiten gaan ze vaak praten.'*¹²⁸

*'Nou, weet je, in koken, dan grijp ik het aan ... hè, dat is dan koken, en dan grijp ik die kans aan om het erover te hebben van: goh, wie kookt er bij jullie thuis vaak? Vader, moeder, weet je wel, en dan ga je het hebben over rolpatronen. Dus dat is een goeie aangelegenheid om dat te bespreken.'*¹²⁹

2. De meidenwerker kan de meiden tijdens een activiteit observeren, waardoor zij ze leert kennen en de behoeften van de meiden kan peilen. De activiteit functioneert in deze als een middel om de behoeftes van de meiden te pijlen, wat leeft er waar hebben ze het met elkaar over, waarna je vervolgens als meidenwerkers bijvoorbeeld een stelling kan maken over het thema dat bij de meiden leeft en extra aandacht verdiend. Op deze manier is de observatie van een meidenwerker een hulpmiddel om een gespreksthema te verzinnen. Wat leeft er bij de meiden, waar praten ze met elkaar over als het praten niet georganiseerd is?

*'Wij koken met die meiden, en ondertussen praat je met die meiden. En ondertussen kun je ook ... eh ... ja, hoor je de verhalen, zeg maar, hoor je de dingen waar ze mee bezig zijn. En dan kan je daaruit weer bepaalde ... ja, lessen ontwerpen, zodat ze ... Ja, zodat je verder komt.'*¹³⁰

3. Tenslotte is tijd van belang, met tijd gaat het erom dat de meiden geregeld terug komen, waardoor ze steeds vaker mee doen aan activiteiten. Zo blijkt dat als meiden langer in het meidenwerk participeren dat er vertrouwen ontstaat, waardoor meiden zich opener opstellen en meer gaan praten wat hun werkelijk bezig houdt.

*'Mmm. Nou, eigenlijk is bijvoorbeeld het koken een middel om ... ja, om te kunnen praten. Je moet eerst het vertrouwen zeg maar echt winnen van die meiden voordat ze iets tegen je gaan zeggen.'*¹³¹

Ontwikkeling

Het praten draagt volgens de geïnterviewde meidenwerkers bij aan de ontwikkeling van meiden. Door te praten worden meiden zich bewust van zichzelf en hun behoeften, het geeft meiden de gelegenheid om hun eigen mening te vormen, leert ze dat zij eigen keuzen kunnen en mogen maken, meiden werken aan hun algemene ontwikkeling en bouwen zelfvertrouwen op. Hieronder werken wij dit verder uit.

*Eh ... Ja, ik denk dat ik meer bijdraag aan de ontwikkeling van die meiden waarmee ik echt praat dan bij die andere meiden.'*¹³²

¹²⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

¹²⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹³⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

¹³¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

¹³² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

Bewustwording

Door met elkaar te praten worden meiden zich bewust van mogelijkheden die er zijn. Misschien mogelijkheden waar zij zelf nooit over nagedacht hadden, omdat ze er geen weet van hadden. Naast dat zij zich bewust worden van andere mogelijkheden worden zij zich er vervolgens ook van bewust dan andere er anders over kunnen denken en dat antwoorden op vragen niet altijd gewoon zo zijn.

*'Vaak is het nog zo dat ze het zo gezegd hebben gekregen, van: dit is gewoon zo. Terwijl dat ze dus ... nou ja, dan wordt je wat kritischer. En ik denk dat het heel belangrijk is om kritisch te zijn. In de samenleving.'*¹³³

*'En ook bewust worden van: wat wil ik nu? En welke kant wil ik op? Wat ... wie wil ik zijn over vijf jaar? Dus ik zou het eigenlijk nog eens breder willen trekken dan.'*¹³⁴

Mening vormen

Door bewust te zijn van andere mogelijkheden ontwikkelen de meiden een mening. Door middel van de groepsgesprekken leren de meiden dat er meer is en worden ze uitgenodigd om er over na te denken, waardoor hun mening misschien verandert en zij een andere of een ruimere kijk op de wereld kunnen krijgen.

*'Ja, ik denk dat door de gesprekken en de dingen die ik ze meegeef ... En vooral laten nadenken over hun eigen beleefwereld, wat hun dromen en wensen zijn, en dat ... hè, ze hun eigen keuzes mogen maken, dat dat ... eh ... ja, dat voldoening voor hun geeft, en dat ze zoiets hebben: ik kan het, ik durf het en ik doe het. En dan heb ik het niet gericht op het negatieve, maar meer van: ik wil alles bereiken. Ik wil een huis, ik wil ... ik wil alles zelf doen. En ik hoef niet speciaal alleen maar te trouwen ... te trouwen en ongelukkig te zijn met een man. Of omdat je gelukkig bent met een man ... want dat is ook een groot verschil, en ... hè, dat zijn de dingen waarmee ik ze ... met hun in gesprek ga. En ook bijvoorbeeld, die vraag hebben we laatst gehad, dat je seks hebt op het moment dat je getrouwd hebt. Dan wordt je ontnaagd. En ik probeer ze dan uit te leggen hè dat ook al ben je getrouwd, als je er nog niet klaar voor bent, is het jouw keus om te bepalen hè, van: wacht nog maar even.'*¹³⁵

Eigen keuzes maken

Door te praten helpen meidenwerkers meiden bij het maken van eigen keuzes. Als meiden met elkaar praten worden ze er bijvoorbeeld van bewust dat andere meiden misschien andere keuzes maken en dat er überhaupt een keuze is. Het meidenwerk helpt de meiden bij het maken van eigen keuzes door vragen aan ze te stellen, zoals eerder naar voren kwam in de houding van de meidenwerker.

¹³³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

¹³⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹³⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

*'Door het te bespreken, krijgen zij een norm van: zo wil ik ermee omgaan, of zo. Zo ... dit vind ik ... zo ga ik ermee om.'*¹³⁶

Algemene ontwikkeling

Praten is ook een manier om kennis te delen, die belangrijk is voor de algemene ontwikkeling van meiden. Zo vertelde een meidenwerker dat zij rond gemeenteraadsverkiezingen een avond organiseerde over wat stemmen is en verschillen tussen politieke partijen. Daarnaast kan het helpen om meiden beter voor te bereiden op specifieke risico's zoals zwangerschappen en loverboys.

*'Er komen steeds meer tienermoeders bij ... Dat weten ze ook, wat tienermoeders zijn. Zij weten wat dat inhoudt. ... Eh ... Maar hoe voorkom je dat? Nou, dat is informatie die je als meidenwerker mee kunt geven. En net zoals bij ... Eh ... Loverboys. Ze weten het bestaan van loverboys. Ze weten ook wat het inhoudt en hoe dat gaat. Maar hoe kunnen ze het herkennen? Dat preventieve gedeelte, dat kan je als meidenwerker meegeven. En ouders zeggen wel van: ja, pas op voor dit en dit en voor die en die en voor dat en dat, maar ... eh ... maar een meidenwerker kan verder ingaan op inhoud. En ... eh ... en dat kan waarschijnlijk ... voor sommigen kan dat elders niet, behalve daar.'*¹³⁷

*'Soms wordt op school gewoon informatie gegeven en soms wordt er half geluisterd, weet je wel, er wordt gegiecheld en ... er zijn ook jongens bij en ... Dan kunnen ze niet doorvragen. Durven ze niet. En ... eh ... En als dat in een setting zoals in de meideninloop, of een meidenactiviteit ... als ze daar dieper in kunnen gaan op onderwerpen die ze normaal gesproken elders niet kunnen bespreken, dan is ... draagt dat zeker bij aan hun ontwikkeling.'*¹³⁸

Zelfvertrouwen

Door te praten ontwikkelen de meiden tenslotte meer zelfvertrouwen. Dit gebeurt op een aantal manieren. Als meiden ervaren dat anderen geïnteresseerd zijn in hun verhalen, krijgen zij het gevoel dat zij er mogen zijn. Doordat er een plek voor ze is waar ze hun vragen kunnen stellen, hierdoor blijven meiden niet met hun vragen rondlopen. Door de vragen van de meiden te beantwoorden in het meidenwerk leren de meiden wat 'normaal' gedrag is, waardoor ze misschien minder snel dingen gaan doen waar ze later spijt van kunnen krijgen. Daarnaast leren meiden doordat ze vragen mogen stellen dat ze er mogen zijn en dat hun vragen niet gek zijn.

*'Nou ja, ik denk dat als jij vragen ergens over hebt en je kan die ergens stellen ... Je hebt meer kennis op die manier en ... eh ... meer zelfvertrouwen, omdat je weet wat kan en wat logisch is en wat ... wat hoort en wat misschien niet hoort en dat je dat zelf mag weten als ze het op hun manier ... wat willen doen.'*¹³⁹

'En door dat dan bespreekbaar te maken, draagt dat bij aan hun zelfvertrouwen?'

¹³⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

¹³⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹³⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹³⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

Ja,... Het begint bij zelfvertrouwen.

*Ik bedoel, als je weet dat je er mag zijn en als je zelf keuzes mag maken, krijg je ook meer zelfvertrouwen. Maar dat is natuurlijk een proces. Daar hebben jongens ook mee te kampen, maar meiden die krijgen daar gewoon veel meer mee te maken... zijn veel meer op hun fysiek gericht eh ... Het gaat om ... Alles gaat om fysiek, hoe ze d'r uit zien ... Want als je vrouw bent, hè, en als je geacht wordt ... Hè, dat er een bepaalde beeldvorming is ook bij vrouw zijnde. Eh ... Dat er dingen van je verwacht worden. Dat je mooi moet zijn. Je moet alles kunnen. Eh ... Tegenwoordig moet je ook nog es een keer geld verdienen en voor het huishouden zorgen. Er zijn verschrikkelijk veel verwachtingen. En door dat bijvoorbeeld te bespreken draag je bij aan hun zelfvertrouwen.*¹⁴⁰

Paragraaf 5.6 Principe 6: Grenzen

Grenzen is het zesde methodische principe van het werken met meiden. De rol van grenzen in het meidenwerk is tweeledig. Enerzijds gaat het om het handhaven en stellen van grenzen, zodat meiden zich aan de gedragsregels houden en anderzijds gaat het om de bewustwording van de meiden van hun eigen grenzen en hoe daar vorm aan te geven. Vanwege dit onderscheid worden beide vormen apart behandeld. Het handhaven en stellen van grenzen staat uitgewerkt in paragraaf 5.6.1 de bewustwording van grenzen bij meiden komt aan de orde in paragraaf 5.6.2.

5.6.1 Handhaven en stellen van grenzen

Grenzen stellen en handhaven in het meidenwerk gebruiken meidenwerkers om meiden op te voeden en meiden te leren hoe zij op een gewenste manier met elkaar om gaan. In deze zijn de grenzen een randvoorwaarde voor het meidenwerk, omdat het stellen en handhaven van grenzen veiligheid waarborgt. Zoals eerder al te lezen was in het methodisch principe 'veiligheid' op pagina eenentwintig.

*'En die grenzen aangeven. Ja. En sommige meiden geven inderdaad ... sommige meiden zijn echt over the edge, en die geven je ook gewoon echt grenzen.'*¹⁴¹

*'En ik merk ook dat meisjes ... ja, ik weet het niet, maar soms heb ik het idee dat meisjes wat brutaler zijn dan jongens. Veel gebekter. Echt gewoon ... die hebben gewoon altijd hun antwoord klaar, weet je, dat ik denk: ho, wacht even, ik ben je buurmeisje niet. Echt ja ...'*¹⁴²

Uit de interviews met de meidenwerkers blijkt dat sommige meidenwerkers het regelmatig zien gebeuren dat grenzen niet worden gehandhaafd vanuit de angst om meiden kwijt te raken. Andere meidenwerkers gaven aan dat juist voor die meiden grenzen stellen belangrijk is omdat het nodig is dat de meiden leren om met grenzen om te gaan. Als blijkt dat de meiden boos worden omdat zij zijn aangesproken op hun gedrag en vervolgens weg blijven, vinden zij dat je als meidenwerker niet moet bang zijn dat ze niet terug komen.

¹⁴⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10

¹⁴¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁴² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

*'Nou ja, dus vrij extreem gedrag xxx, dus toen heb ik ook even gezegd: nou, klaar, je kan nu gaan, want dit accepteren we niet. En met de activiteiten hoef je niet meer mee te doen, en je bent niet welkom bij de dingen die we nog gaan doen. En ... nou ja ... eh ... Dan zien we wel weer. Die laat ik dan ook een tijdje liggen, weet je. Dat ... eh ... is dan gewoon het meisje waar je nu de grenzen aangeeft. En dat kan dan over een tijdje wel weer veranderen, maar op dit moment hebben wij in ieder geval met haar besproken wat 'r gedrag is en ... Ja, zij laat gedrag zien dat niet gewenst is, dus dat ... eh ... ja, spreek je aan. Dan ben je ze dus even kwijt. En dat hoort er ook bij. Want ik heb wel meiden gehad die je dan even kwijt bent, en die gaan dan toch wel weer terugkomen, omdat ze toch ... Je bent ... Je ... eeehhmm ... Je bent duidelijk in je verhaal. Je bent er voor hun, maar bepaald gedrag niet, en als je dat laat zien, dan ben je gewoon even niet welkom of mag je niet meedoen met activiteiten. Da's niet altijd even leuk, en dan ben je ze soms kwijt, maar je bent wel consequent. Ja, je gaat maar lekker weg. Je weet waar ik ben, ik ben hier en m'n collega zit daar. Nou, op een gegeven moment kom je d'r wel weer tegen.'*¹⁴³

Bijdrage meidenwerker bij het handhaven en stellen van grenzen

Op verschillende manieren dragen de meidenwerkers bij aan het stellen en handhaven van grenzen. Veel meidenwerkers geven aan dat in eerste instantie de grenzen gesteld worden, dit in de meeste gevallen gebeurt in overleg met de meiden. Wel blijkt dat het afhankelijk is van de groep in hoeverre er grenzen nodig zijn. Het kan ook voorkomen dat de gangbare omgangsregels al in de groep worden gehandhaafd in dat geval geven de meidenwerkers aan het niet nodig hoeft te zijn om grenzen te stellen. De meidenwerkers grijpen dan alleen in op het moment dat de meiden over de grens van de meidenwerker gaan. Het gevolg is wel dat de regels in het meidenwerk vaak afhankelijk zijn van de meidenwerker.

*'Dus ... Weet je, je moet wel ... je moet wel grenzen hebben. En als ze niet bepaald worden door de groep ... dus als die groep niet een bepaalde grens heeft, dan moet jij ervoor zorgen dat er wel die grens is, waarvan jij vindt, als professional, van daar hoort de grens te liggen.'*¹⁴⁴

*'Daarmee stel je dus een grens. Van: weet je, dit wil ik niet hebben. En weet je, dus ... dat gaat gewoon niet.'*¹⁴⁵

Strategieën bij het handhaven en stellen van grenzen

Meidenwerkers gebruiken verschillende strategieën in het omgaan met grenzen. Uit de analyse blijkt dat de gekozen strategie afhankelijk is van de grens die overtreden wordt. Iets wat wel continu terug komt is het benoemen van het gedrag en de grens, dit gebeurt bij kleine en grote grensoverschrijdingen.

¹⁴³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁴⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

¹⁴⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

*Ja ... Sommige dingen gaan gewoon (lacht). Ja. Hoe ik dat deed. Ja. Nou, sowieso vind ik het belangrijk om ... , niet negeren. Door te zeggen van: nou, nu ophouden, niet meer doen. Want het is wel serieus. Kijk, voor ons is het ... lijkt het niet serieus, want wij zijn volwassen en wij kunnen ons daar overheen zetten, maar voor die kinderen is het wel serieus. Want het kan zich voortzetten buiten op straat.*¹⁴⁶

*Dus eerst het gedrag benoemen en haar in het middelpunt zetten, zodat ze merkt van: wat ik doe, is niet juist.*¹⁴⁷

*Erover praten en uitleggen.*¹⁴⁸

*Dus het gaat ook om gedrag en corrigeren en laten zien wat wenselijk gedrag is. En erover praten en uitleggen dat je ze niet laat vallen, ook al schors je ze. Want je bent altijd welkom, maar wel bepaalde regels, ja.*¹⁴⁹

*'Probeer altijd te benoemen van wat er gebeurt. Dus als ik zie dat er wordt geroddeld of gekletst of gefluisterd dan benoem ik het en lig ik het hele proces stil en dat ik wil dat een van de regels is dat het een fijne plek moet zijn voor iedereen. En dat dit niet zo is als er geroddeld of fluister wordt. Dus naja, dat begrijpen ze dat ook heel goed.'*¹⁵⁰

Naast het benoemen van de grens en het gedrag worden er meer strategieën benoemd bij het handhaven van grenzen. Hier uit blijkt dat meidenwerkers verschillende manieren hebben om meiden van grenzen bewust te maken en indien nodig de grenzen te handhaven. Strategieën die meidenwerkers inzetten bij het handhaven van grenzen zijn erg divers. Zo corrigeren meidenwerkers, proberen ze door middel van hun eigen gedrag gewenst gedrag te laten zien, ze benadrukken bij negatief gedrag het positieve, proberen de aandacht te verplaatsen en een andere manier die werd genoemd is dat de meidenwerker er voor kiest om het meisje die ongewenst gedrag vertoont uit de groep te halen en vervolgens individueel te sanctioneren.

*Nou, die heb ik maar in het middelpunt gezet. En ... eh ... En het was dan gelijk over. Van nou ja, als jij gaat pesten, dan ga jij eruit, en dan kom je er ook niet meer in. En de rest mag blijven, behalve jij, weet je wel. En ... eh ... Maar ook gewoon continue in het middelpunt zetten.*¹⁵¹

*Dus het gaat ook om gedrag en corrigeren en laten zien wat wenselijk gedrag is.*¹⁵²

*Dat negatieve omzetten in het positieve.*¹⁵³

¹⁴⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹⁴⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹⁴⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁴⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹⁵⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

¹⁵¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹⁵² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁵³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

*Weet je, meer de aandacht naar iets anders te trekken, eigenlijk.*¹⁵⁴

*Maar wat ik belangrijk vind, is dat we dan die twee personen even loskoppelen van de hele groep. Want het gaat om die twee, en niet om de hele groep tegen één persoon.*¹⁵⁵

Tenslotte worden ook regels ingezet om grenzen te communiceren en te handhaven.

Opvallend is dat meidenwerkers naast schorsingen weinig sancties benoemen als meiden toch door gaan met het ongewenste gedrag, ook als daar expliciet naar wordt gevraagd in de interviews. Dit zou kunnen betekenen dat schorsen alleen voldoende is, ook kan het betekenen dat daar nader onderzoek naar gedaan moet worden.

Ontwikkeling

De meidenwerkers geven aan dat grenzen stellen en handhaven op verschillende manieren kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van meiden. Het stellen en handhaven van grenzen helpt om de meiden te leren:

- Maakt meiden bewust van algemeen geaccepteerd gedrag;
- Leert meiden om op andere manieren met elkaar om te gaan;
- Leert meiden wat hun gedrag kan oproepen.

*'Nou, doordat ze ... eh ... doordat ze zien wat hun gedrag oproept en wat dus getolereerd is en ook dat ze zien dat je ... eh ... ja, wel om ze geeft, maar bepaald gedrag niet toestaat.'*¹⁵⁶

*'En je leert van andere meiden natuurlijk. Doordat meiden het voorbeeld zien van andere meiden die aangesproken worden.'*¹⁵⁷

5.6.2 Bewustwording van grenzen

Specifiek voor het werken met meiden is dat bewustwording en omgaan met eigen grenzen belangrijk is voor de emancipatie en het weerbaar worden van meiden. Hierbij gaat het erom dat meiden zich bewust worden van hun eigen gedrag en grenzen, en leren om dit aan te geven. Dit betekent dat meiden in het meidenwerk weerbaar worden gemaakt, door bewustwording van eigen grenzen en het communiceren van grenzen.

*'Dat je eigenlijk voor kan gaan dat meiden over hun grens gaan, het preventieve, dat je meiden leert om grenzen aan te geven. Wat wil ik wel wat wil ik niet. En ook dat ze op betere manier met elkaar kunnen zeggen dat wat hun grenzen zijn en dat ze het op een normale manier kan zeggen. En dat ze aan de meidenwerkers kunnen zien hoe je dat kan doen.'*¹⁵⁸

¹⁵⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹⁵⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹⁵⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁵⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁵⁸ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

‘Maar ... met meiden zie ik nog teveel ... meiden die zich netjes aanpassen, of die een laag zelfbeeld ... of die onzeker zijn. Of onzekerheden over hun uiterlijk. Of te weinig grenzen aangeven. Ja. Probeer je ze wat te empoweren en sterker te gaan maken en te helpen om wel voor zichzelf te gaan staan en dromen waar te gaan maken.’¹⁵⁹

Eerder is naar voren gekomen dat er een spanningsveld is tussen de bewustwording van grenzen en het methodisch principe vier ‘vergroten van de leefwereld’ op pagina 38. Bij het vergroten van de leefwereld gaat het erom dat meiden in het meidenwerk uitgedaagd worden om hun grenzen te verleggen. Terwijl het in dit principe er juist om gaat dat de meiden leren om bewust te worden van hun grenzen om er vervolgens niet overheen te gaan. Een spanningsveld waarin de ontwikkelingsdoelen verschillen, bij de bewustwording van grenzen gaat het om de ontwikkeling van weerbaarheid en bij het vergroten van de leefwereld gaat het om het vergroten van kansen. Beide zijn nodig voor emancipatie van de meiden.

Bijdrage meidenwerker bij het weerbaar maken van meiden

Zowel door het praten in het meidenwerk als bij het doen van activiteiten stimuleert de meidenwerker de meiden om na te denken over hun eigen grenzen. Er zijn verschillende manieren waarop de meidenwerker meiden weerbaar probeert te maken.

‘Ja, ook door rollenspellen, of door met ze te praten, of door oefeningen te doen. Bijvoorbeeld dat kickboxen is ook wel zoiets waar je echt ziet dat ze sterker in hun schoenen gaan staan. Situaties nabootsen. Dus als ze situaties zien in de buurt, die gaan analyseren en een leuke situatieschets van maken.’¹⁶⁰

‘Nou, vooral de vragen stellen en ... hè, effe ... even bij hun nagaan waar hun grenzen liggen en of ze het wel fijn vinden. Want ze vertellen heel veel. Maar vind je dat wel fijn? Of doe je het omdat een ander het wil? Vaak doen ze het omdat een ander het wil. En omdat het gebruikelijk is. Dus je geeft èn advies èn je gaat de verdieping in. Dus je stelt ook de vragen. En je geeft voorbeelden aan.’¹⁶¹

Positieve motivatie helpt ook bij het weerbaar maken van meiden, want op het moment dat zij meer vertrouwen hebben kunnen zij ook beter voor zichzelf op komen.

‘Ook door gewoon eh ... aan te moedigen, door te zeggen: ja, dit kan je, dat doe je goed, wat ben je leuk. Dus gewoon het feit dat er iemand voor ze is, dat er iemand is die in ze gelooft. Dus op een andere manier dat wij als eh ... oudere persoon dan in ze geloven. Doordat ze in zich zelf geloven kunnen ze voor zich zelf opkomen. Als jij niet in jezelf gelooft, dat jij de moeite waard bent, ga je nooit voor jezelf opkomen. Het begint met: ik mag er zijn, ik ben de moeite waard. En dan durf je daarna ook eh ... ja, echt je stem te laten horen door voor jezelf

¹⁵⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁶⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁶¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

*op te komen. Maar de eerste basis is gewoon dat je überhaupt de moeite waard bent. En daar zijn een heleboel bij die hebben daar nog wel moeite mee.*¹⁶²

Een andere manier om meiden te laten oefenen met het aangegeven van hun grenzen is door het geven van begeleiding. De meidenwerker moet niet altijd de gene zijn die grenzen moet stellen als er een meisje ongewenst gedrag vertoont, de meidenwerker kan er ook voor kiezen om een meisje te helpen om het zelf te zeggen.

*‘Dat zich laten overrulen door andere meiden. En dat ik dan zeg van: joh, als jij dat heel graag wil ... Want ze komen bij mij van: ik mag niet dit of dat, want zij zegt zus en zo. Ik zeg: nou, geef dat maar eens aan. Op een vriendelijke manier ga je naar dat meisje toe ... naar die meid, en dan ga jij dat aangeven, dat jij dat niet leuk vindt. Zo laat ik ze ook daadwerkelijk oefenen om daar op af te stappen en die grenzen aan te geven.*¹⁶³

Ontwikkeling

Doordat er in het meidenwerk door middel van activiteiten en gesprekken het bewustzijn van de eigen grenzen aan de orde komt wordt er bij gedragen aan de ontwikkeling van meiden. Een meidenwerker zei heel mooi; *‘En mensen kunnen alleen maar je grenzen overgaan als jij ze niet hebt aangegeven. En jij kan je grenzen alleen maar aangeven als je ze kent.’* Dus het leren kennen van grenzen is in die zin essentieel.

*‘En eh ... je kan voorbeelden aandragen, waardoor je ze laat nadenken. Dus ik denk in die zin dat je ze wel laat ontwikkelen, omdat je ze ... ja, tools mee probeert te geven. Door bijvoorbeeld zelfredzaam te zijn, wat vind je fijn, wanneer zeg je dat je iets leuk vindt of niet leuk vindt, wat zijn je grenzen, en mag je grenzen aangeven? Ik denk dat je op die manier een bijdrage doet aan de ontwikkeling.*¹⁶⁴

Paragraaf 5.7 Principe 7: Aansluiten bij behoefte

Het zevende principe gaat er om dat je als meidenwerker moet aansluiten bij de behoeften van de meiden. In het aansluiten bij de behoeften van de meiden gaat het om het aansluiten vanuit de persoon van het meisje en de wereld waarin zij leeft. Als meidenwerker ga je door middel van contact, kijken, luisteren naar het meisje verkennen wat zij nodig heeft om de doelen van het meidenwerk te realiseren, en vervolgens te zorgen voor de (gezamenlijke) uitvoering daarvan. In zekere zin staat dit tegenover het principe, het groter maken van de leefwereld, waarin je meiden stimuleert om over hun eigen grenzen te gaan en naast het principe grenzen. Om bij te dragen aan de emancipatie van meiden zijn alle drie principes nodig. Door rekening te houden met de behoeften van meiden, kan het meidenwerk bijdragen aan het groter maken van de leefwereld van meiden zonder over de eigen grenzen van het meisje heen te gaan. Zo kan het bijvoorbeeld gebeuren dat je meiden op een negatieve manier hoort praten over homoseksualiteit, vervolgens kan jij er als meidenwerker er voor kiezen om aan de hand van dit gesprek te vertellen over de maatschappelijke positie van homoseksuelen. Hierdoor leer je de meiden iets over homoseksualiteit en maak je dus

¹⁶² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁶³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁶⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

hun wereld groter en daarnaast sluit je aan bij hun behoeftes, omdat je door middel van hun gesprek aansluiting bij ze vindt.

*'Het moet in hun belevingswereld zitten.'*¹⁶⁵

Overigens betekent het aansluiten bij de behoeftes van meiden niet dat het meidenwerk precies doet wat de meiden vragen, het aansluiten bij de behoeftes gaat er om datgene te doen en te bieden wat bijdraagt aan wat het specifieke meisje of de groep nodig heeft. Het kan gaan om iets waar de meiden specifiek om vragen, maar ook om iets wat de meidenwerker zelf signaleert en waarvan zij denkt dat daar iets mee doen het meisje in kwestie helpt om zich verder te ontwikkelen. Een voorbeeld daarvan is opnieuw het vergroten van de leefwereld, dus meiden uitnodigt om over hun eigen grenzen heen te kijken maar wel op zo'n manier dat het bij de persoon, de wensen en de leefsituatie van het meisje past.

*'Je sluit op de ene kant aan op behoeftes. Maar aan de andere kant wil je ook dat hun wereld groter wordt. En dat ze verder gaan kijken. Want als je alleen maar aansluit van wat zij willen, dan ben ik alleen nog maar aan het koken, aan het bakken en aan het zingen. En aan het knutselen (lacht). Je prikkelt ze ook wel om andere dingen te gaan doen of over andere onderwerpen na te denken.'*¹⁶⁶

Aandeel meidenwerkers

Om aan te kunnen sluiten bij de behoefte van de meiden, moeten de meidenwerkers weten wie de meiden zijn. Meer over *Het leren kennen* van de meiden, staat beschreven in principe twee op bladzijde 30. Naast het leren kennen van de meiden, kan je als meidenwerker ook actief op zoek gaan naar de behoeften van de meiden. Manieren om dat te doen zijn:

- Luisteren
- Vragen stellen
- Kijken

*'Vooral goed luisteren, veel vragen stellen en betrokken zijn en ... eh ... ja. Doordat je ze leert kennen, kan je beter aansluiten bij hun behoefte.'*¹⁶⁷

*'Ja, nee, maar dat is ook je werk. Dus je gaat wel op de behoefte in. Met als doel informatie vergaren, en kijken wat ze ... wat zo'n meisje nodig heeft en wat 'r in haar beleefwereld speelt. Dus het is ... dat is jouw professionaliteit. Dat je doorvraagt.'*¹⁶⁸

*'En dan zeg ik: nou, volgens mij ... noem ik een naam ... volgens mij kun jij daar ook wel wat over vertellen. Of misschien heb jij ... heb jij ook weleens zoiets meegemaakt. Dan probeer ik dicht bij haar belevingswereld te komen.'*¹⁶⁹

¹⁶⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

¹⁶⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁶⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹⁶⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

¹⁶⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

*'Ik merk gewoon ... ja, goed luisteren en veel vragen stellen (lacht), dat dat veel kan opbrengen. Heel veel (lacht). Ja. Ja. En op die manier probeer ik dan eigenlijk een beetje te signaleren van: nou okay. Dus wat speelt er, wat is er erg actueel binnen de groep? Waar hebben ze behoefte aan?'*¹⁷⁰

Wanneer zichtbaar is, waaruit de behoefte van de meiden bestaat kan daar door het meidenwerk actief op worden ingespeeld. Een manier is door het organiseren van activiteiten.

*'Dus stel dat mijn meiden met loverboys in aanraking zijn geweest, of meiden die zitten heel veel op MSN, of meiden ... Of d'r wordt de hele tijd gepest op school, en we horen dat van veel meer meiden. Of in de groep zelf. Dan gaan we de week daarna gaan we het over pesten hebben. Dan zoeken we vaak een leuke film of een leuk filmpje op wat daarover gaat. Of soms een uitwerking daarover. In de Super woman heb je heel veel knutseluitwerkingen. Ofwel ... ja, in verschillende vormen zoeken, een leuke vorm of een goeie vorm om dat bespreekbaar te maken.'*¹⁷¹

Een ander manier om in te spelen op de behoeften van meiden is door meiden te stimuleren om zelf een activiteit te organiseren. De meidenwerkers geven aan dat meiden in tegenstelling tot jongens makkelijker te motiveren zijn om activiteit te organiseren, omdat ze initiatiefrijker zijn. Door dit als meidenwerker te faciliteren maak je ook een aansluiting met de behoeften van meiden.

*'Meiden zijn heel makkelijk enthousiast om ook echt iets neer te zetten, voor bijvoorbeeld de buurt. Voor die meiden is het ook minder zwaar omdat die meiden dat al zelf willen. Omdat ze veel meer rust hebben om dat ook uit te voeren en enthousiast voor zijn. Ze gaan het gewoon doen en ze vinden het ook gewoon leuk om te doen en dan kan je ook meer bereiken.'*¹⁷²

*'Tegenwoordig zetten wij veel meer op zelf activiteiten organiseren. Met de meiden zie je dat makkelijker gaat om bijvoorbeeld echt een groot restaurant te organiseren voor volwassen mensen. En met de jongs van dezelfde leeftijd blijft dat nog een beetje hangen bij play stationen en koken voor het eigen groepje. Dan dat ze echt een restaurant voor volwassen gaan organiseren. Ze gaan liever voetballen. Bij 16 plus jongens kan het wel bij het organiseren van een feest ofzo. Maar met dezelfde leeftijd ga ik met meisjes serieuzer om echt iets neer te zetten. Bij die meiden merk je inderdaad veel meer betrokkenheid bij de jongens is het lastiger.'*¹⁷³

Ontwikkeling

Door als meidenwerker aan te sluiten bij de behoeftes van meiden heb je openingen om thema's bespreekbaar te maken of activiteiten door en voor meiden te organiseren. Zoals we eerder hebben kunnen lezen is het vervolgens aan de meidenwerker de taak om verder te gaan door bijvoorbeeld door te vragen of iets te ondernemen. Juist door die volgende stap te zetten draag je bij aan de ontwikkeling

¹⁷⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

¹⁷¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁷² Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

¹⁷³ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

van meiden. Het aansluiten bij behoeftes is in deze een middel om verder te gaan, het verder gaan draagt bij aan hun ontwikkeling. Zoals het voorbeeld van het Vondelpark, waarin een meidenwerker er achter kwam dat de meiden nog nooit in het Vondelpark waren geweest, zoals eerder te lezen was in het methodisch principe vier 'het vergroten van de leefwereld' op 38. Zoals eerder benoemd, gaat het bij aansluiten bij de behoeften niet om letterlijk te doen wat meiden vragen of aangeven. Het gaat erom dat meiden datgene te doen en te bieden wat bijdraagt aan wat het specifieke meisje of de groep nodig heeft. Misschien zeggen meiden in deze situatie niet dat ze nog nooit in het Vondelpark zijn geweest, waardoor het geen actieve behoefte is, maar je kan als sociale professional weten dat als je in Amsterdam woont dat het goed is om eens het Vondelpark gezien te hebben. Je stad leren kennen, zodat je vervolgens zelf kan besluiten wil ik wel of niet verder komen in de stad.

*'Ik heb nu een groepje van wat oudere meiden en die hadden bijvoorbeeld al goed voor zich dat ze kleuterjuf wil worden. Heb je eigenlijk een goed beeld van wat het is. Dus ik ga gewoon naar een basisschool om te vragen of ze een dag mee mag lopen. Want volgens mij wilt haar moeder vooral dat ze juf wordt. Dus het is ook een beetje zoeken.'*¹⁷⁴

Paragraaf 5.8 Principe 8: Positieve motivatie

Met positieve motivatie in het meidenwerk wordt bedoelt het actief positief benoemen van kwaliteiten van de meiden. Het doel hiervan is meiden te stimuleren en ondersteunen in hun ontwikkeling zodat de meiden zich bewust worden van hun kwaliteiten en vervolgens gaan gebruiken. Positieve motivatie in het meidenwerk helpt meiden in de bewustwording van hun kunnen, het stimuleert hen om zich te ontwikkelen en draagt bij aan het versterken van hun zelfbeeld.

*'Positieve feedback geven. En kleine stapjes geven die haalbaar zijn.'*¹⁷⁵

*'Ook door gewoon eh ... aan te moedigen.'*¹⁷⁶

*'Jongens overschreeuwen misschien hun negatieve zelfbeeld. Maar ... met meiden zie ik nog teveel ... meiden die zich netjes aanpassen, of die een laag zelfbeeld ... of die onzeker zijn. Of onzekerheden over hun uiterlijk. Of te weinig grenzen aangeven. Ja. Probeer je ze wat te empoweren en sterker te gaan maken en te helpen om wel voor zichzelf te gaan staan en dromen waar te gaan maken.'*¹⁷⁷

Aandeel meidenwerkers

Om positieve motivatie te kunnen geven, moet je de meiden als meidenwerker kennen en zien. Het aandeel van de meidenwerker bestaat bij het geven van positieve motivatie uit het benoemen van de zowel het positieve gedrag als het positieve karakter van een meisje. Dus ook de positieve elementen benoemen van wie het meisje is. Meidenwerkers noemen dat positieve motivatie vaak om prestaties gaat, terwijl het bij meiden ook heel erg gaat om het benoemen van positieve persoonlijk aspecten.

¹⁷⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

¹⁷⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁷⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁷⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

*'De maatschappij is al zo prestatie gericht, terwijl iemand als persoon ook gewoon goed kan zijn. De identiteit positief motiveren.'*¹⁷⁸

*'Maar de kracht van wat hier staat is dat ze kijken wat ze kunnen. De positieve benaderingen is voor mij het belangrijkste. Kijken naar wat ze kunnen en die ontwikkelen in hun leven.'*¹⁷⁹

Kijken en het kennen van een meisje betekent dat de meidenwerker zich over een meisje afvraagt: Is een meisje onzeker? Waar is ze goed in? Door het stellen van deze vragen kan een meidenwerker een inschatting maken op welk gebied een meisje positieve motivatie kan gebruiken. De meidenwerker heeft deze kennis nodig om de krachten van het meisje actief te kunnen gaan benoemen en waarderen.

*'En ook als ik zie dat ze heel slim zijn, of adrem zijn, of heel spontaan zijn ... Dus al dat soort dingen ook terug te geven aan ze. En ook koppelen van: joh ... hè, je bent heel slim daar en daar en daar en daar in, heel snel daarin. Volgens mij kan je best wel heel veel ... heel goed leren. Dan zie je vaak dat ze heel laag getest worden. Hè. Dus dat vind ik dan wel apart.'*¹⁸⁰

*'Die benoem ik heel duidelijk, positief. En na afloop complimenteer ik ook, van: kijk, zo ben je goed bezig. Dat het goed verloopt.'*¹⁸¹

De houding van een meidenwerk om positieve motivatie te kunnen geven betekent ook dat je positief moet zijn. Denken vanuit de krachten van een meisje.

*'Je moet altijd probleemoplossend denken, vind ik.'*¹⁸²

*'En niet vanuit problematisering alsjeblieft, maar meer vanuit ... D'r ligt daar kracht.'*¹⁸³

Vervolgens kan de meidenwerker de krachten van een meisje benoemen.

*'En dat is gewoon heel veel herhaling, zeggen van: weet je, je bent de moeite waard, en ga d'r dan ook voor.'*¹⁸⁴

*'Complimenten geven in het gene waar ze goed in zijn. Ik denk dat meidenwerkers goed zijn om dat te benoemen'*¹⁸⁵

*'Die benoem ik heel duidelijk, positief. En na afloop complimenteer ik ook, van: kijk, zo ben je goed bezig. Dat het goed verloopt.'*¹⁸⁶

¹⁷⁸ Masterclass bijeenkomst 3 18 juni 2012, Amsterdam

¹⁷⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

¹⁸⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁸¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁸² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9

¹⁸³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 10

¹⁸⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7

¹⁸⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

¹⁸⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

Het geven van positieve motivatie kan zowel individueel als in de groep. Zo kan je bijvoorbeeld ook vriendinnen betrekken bij het motiveren van een meisje.

*'Dus dan ga ik heel veel complimenten geven. En vaak heb je dan wel vriendinnetjes eromheen ... jaaaa, jij kan echt goed zingen, jij moet zingen, jij moet zingen. Dus ga ik die andere meiden ook weer aanmoedigen, dat zij ook dat gaan roepen. En dan zie je ... dan op een gegeven moment, langzamerhand, gaat zo'n meisje toch de microfoon pakken.'*¹⁸⁷

Ontwikkeling

De positieve motivatie helpt meiden om iets te doen dat ze misschien zonder die positieve stimulans niet zouden doen. Als meidenwerker motiveer je meiden om iets te doen dat vervolgens een klein stapje is in de ontwikkeling van meiden.

*'Dus dan ga ik proberen dat in kleine stapjes wel voor elkaar te krijgen. Ze durven niet. En dan ga ik ze echt in kleine stapjes proberen dat ze toch uiteindelijk op het podium staan te zingen.'*¹⁸⁸

De positieve motivatie helpt ook bij aan het ontwikkelen van meer zelfvertrouwen, zodat ze wat meer in zich zelf gaan geloven. Door als meidenwerker te stimuleren, kan je bij meiden hun zelfbeeld beïnvloeden. Ze leren dat ze dingen wel kunnen, die ze in eerste instanties misschien niet hadden gedurfd of waarvan ze niet wisten dat ze het wel kunnen. Bij het zichtbaar maken van wat ze kunnen ontstaat zelfvertrouwen, meiden leren wat er mogelijk is en wat zij zelf allemaal kunnen. Dit is belangrijk vanuit de emancipatoire doelstellingen van het meidenwerk en vanwege de achterstand die meiden eventueel kunnen hebben.

*'Ik denk dat ze daardoor leren om iets te doorbreken. Dus van: ik durf niet, ik heb geen zelfvertrouwen, tot van: hé, ik heb in het meidenwerk die kleine stapjes geleerd, waardoor ik nu toch iets kan gaan doen wat ik wil gaan doen.'*¹⁸⁹

*'Eh ... ja, dat is ... eh ... hoe ... dat ze echt gewoon een beetje in zich zelf geloven. Dat je ze kan ... je kan hun pluspunten redelijk goed gaan benoemen op een gegeven moment. Van: kijk maar wat je wel kan, wel dit, dit en dit. Je bent misschien niet goed in Nederlandse brieven schrijven, maar dan vraag je toch een vriendinnetje? Ik zeg: je kan jezelf wel verkopen als een idioot. Nou, laat iemand effe je helpen met schrijven en ga lekker solliciteren meid.'*¹⁹⁰

*'Het gaat heel erg om zelfvertrouwen, dat stukje. Gewoon laten zien: je bent de moeite waard. Kom op weet je. Zet gewoon door. En doe het voor jezelf.'*¹⁹¹

¹⁸⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁸⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁸⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁹⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7

¹⁹¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 7

Paragraaf 5.9 Principe 9: Betrekken van de omgeving

Het betrekken van de omgeving is het negende en laatste methodische principe van het meidenwerk. Dit principe bestaat uit twee onderdelen, ten eerste gaat het om het betrekken van de peergroep en de thuissituatie die samen de leefomgeving van de meiden vormen. Daarnaast gaat het in dit principe ook om de samenwerking tussen het meidenwerk en de professionele omgeving, daarmee wordt bedoelt politie, hulpverlening en school.

Vanuit het meidenwerk verschilt het per meisje en groep op welke manier er aansluiting wordt gezocht met de omgeving. De meidenwerkers zoeken contact zodra ze verwachten dat dit een positieve bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van de meiden.

Bijdrage van de meidenwerkers

Het betrekken van de omgeving wordt gedaan door de meidenwerker en is een hulpmiddel op verschillende manieren. Het contact met ouders en met vriendinnen kan een meidenwerker bijvoorbeeld helpen om meiden te bereiken of door je contact met de hulpverlening kan je als meidenwerker iets doen met een hulpvraag van een meisje.

De meidenwerker betreft de omgeving bij het werken met de meiden, via het opbouwen en onderhouden van het netwerk. Hoe de meidenwerker met het netwerk omgaat, verschilt per type contact. Hieronder werken wij uit hoe de meidenwerker omgaat met ouders, vriendinnen en de professionele omgeving. Wat van toepassing is op al het contact met de omgeving is dat als een meidenwerker de omgeving van een meisje betreft dat is dit altijd is in het belang van het meisje.

Contact met ouders

Niet alle meidenwerkers zijn positief over het contact met ouders. De ene geeft aan dat zij niet zonder het contact met ouders zou kunnen werken, terwijl de ander aangeeft dat zij nog nooit met ouders contact heeft gehad. Het antwoord op de vraag of de meidenwerkers die geen contact met ouders hebben het zouden willen, wordt in de meeste gevallen wel met een ja beantwoord.

*Nou ... nou ja, goed, je kan het niet zonder ouders.*¹⁹²

*'Ik heb nog nooit met moeders en ook nog nooit met vaders gesproken.'*¹⁹³

*'Je moet eigenlijk zo snel mogelijk op een leuke manier de ouders leren kennen. Dus eh ... dingen organiseren waarvoor ouders toestemming moeten geven. En eh ... op die manier zorgen dat er contact met de ouders komt. Maar ja, pas er wel mee op ook.'*¹⁹⁴

Tegelijkertijd realiseren de meidenwerkers zich wel dat het contact met ouders de vertrouwelijkheid tussen een meidenwerker en een meisje kan schaden. Zo kan een meisje er bijvoorbeeld voor kiezen om iets niet te zeggen, omdat ze bang is dat het bij haar ouders terecht komt.

¹⁹² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

¹⁹³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

¹⁹⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

*'Ik denk dat ... ja ... Ik denk dat deze meiden het wel fijn vinden dat ze ... Kijk, ik denk dat als zij weten dat we heel erg contact hebben met die ouders, dat ze bepaalde dingen ook niet meer gaan zeggen of zo. Denk ik. En ik weet niet of dat zo is, maar ... ja ... Ik denk dat dat ook wel een belemmering kan zijn. In ... ja ... ja, in ... in dingen zeggen of zo. Zeggen waar je echt mee bezig bent. Echt eerlijk zijn in waar ... waarmee je bezig bent.. Of bang dat het doorverteld wordt, of ... Dat soort dingen. Dat het heel erg controlerend wordt of zo. Dat je daarmee moet uitkijken. Op het moment dat het niet gecontroleerd wordt, dat het dan ... gewoon leuk blijven. Wat ik wel wil doen is eens een keer samen met die meiden zeg maar koken voor hun ouders.'*¹⁹⁵

Als meidenwerkers er voor kiezen om contact te hebben met ouders, gaat dit in het meidenwerk vooral om het contact met moeders. Meidenwerkers zoeken contact met ouders / moeder telefonisch op straat of door het organiseren van een evenement waar ze beide ouders of moeders uitnodigen.

*'Kijk, het is namelijk zo, bij de Marokkaanse groepen die wij hebben ... is het zo dat je contact hebt met moeders. Want ik ben vrouw, dus ik heb contact met moeder. Praktische dingen kun je vragen: hoe laat is ze thuis? Dat wel. Maar de verdieping ... de inhoud van echt meidenspecifieke dingen, dat doe je echt met moeder.'*¹⁹⁶

*'We hebben laatst een moeder dochter dag georganiseerd. De eerste keer kwamen al 15 moeders. Er was dus behoefte. Ze willen graag om het hoekje kijken of ze willen graag iets met hun dochter doen. Maar hierdoor wordt je dus een bekend gezicht, waardoor de moeders de dochters makkelijker laten gaan.'*¹⁹⁷

Zoals eerder te lezen was, in het eerste methodische principe 'veiligheid' op pagina 21, kan het contact met ouders belangrijk zijn in het vertrouwen van de ouders in het meidenwerk en voor het bereiken van meiden.

Contact met vriendinnen

Het contact met vriendinnen kan op twee manieren een functie hebben voor het meidenwerk. Enerzijds kan je als meidenwerker door middel van vriendinnen meiden bereiken en anderzijds kunnen vriendinnen een meidenwerker informeren hoe het met een meisje gaat als zij bijvoorbeeld lang niet is geweest.

*'En vaak is het zo dat op het moment dat je een groepje meiden hebt bereikt, mond-tot-mond reclame, dan gaan ze iedereen vertellen: ja, je moet naar Daphne, want die kan je helpen. Dus zo gaat het vaak. Dus zowel in groepsverband als individueel.'*¹⁹⁸

¹⁹⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

¹⁹⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

¹⁹⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 8

¹⁹⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

*'Ga ik een beetje rondvragen van: weet jij al wat van eh ... Want die meiden weten alles van elkaar. En dan zeg ik: hé, weet jij al wat van eh ... xxx A.? En dan zegt één van die deelnemers van: ja ... ze is laatst opgepakt door de politie ... Nou. O, dat was ... eh ... Grappig hè, wij hoeven in principe bijna nooit het internet ... hè, YouTube of whatever, of Twitter ... hoeven wij niet eh ... te screenen. Ik heb Twitter wel om te screenen af en toe. Als ik het verbijsterend stil vind.'*¹⁹⁹

Contact met de professionele omgeving

De meidenwerkers zien zichzelf als een schakel tussen de meiden en de professionele omgeving. Het contact met de professionele omgeving kan op allerlei manieren. Zo kan een meidenwerker er voor kiezen om de politie uit te nodigen voor een workshop, om de meiden op een positieve ervaring in contact te brengen met de politie.

*'Dus ik ben echt een schakel.'*²⁰⁰

*'We doen ook met de politie projecten, dat soort dingen samen. Voorlichting krijgen, naar de politie toegaan. één van die meiden een keer een contact heeft met de politie wat positief is. Ja, en dat is heel klein, maar dat is wel een begin.'*²⁰¹

Daarnaast vertellen meidenwerker dat het bijvoorbeeld regelmatig voor komt dat ze te maken krijgen met de sociale problematiek van de meiden, waardoor meidenwerkers er voor kiezen om gespecialiseerde hulp in te schakelen.

Zoals eerder in het bovenstaande stuk al naar voren kwam speelt het meidenwerk een grote rol in het bespreekbaar maken van problemen, en het geven van informatie en advies. Het meidenwerk biedt geen hulpverlening. Als het gaat om problemen waarvoor professionele hulp nodig is, is het aandeel van de meidenwerker vooral signaleren en doorverwijzen.

*'Voor mij is de hulpverlening ... ik kan meiden bijstaan, maar ik ben niet degene die eh ... de hulp aanbiedt. Dus ik ... ze kunnen in een hulptraject zitten, en ik kan ze daar heenbrengen, ik kan met ze praten over dat soort dingen, maar ik ben niet degene die hulp xxx verlenen, gesprekken met ze voert over dingen die ze hebben meegemaakt, of in het huis ... therapie gaan bieden, als het niet goed gaat met de ouders. Dus ... eh ... Ja, ik doe geen trajecten. Ik doe activiteiten. Ik heb heus gesprekken met meiden, maar dat zijn geen psychologische gesprekken. Dat zijn gewoon gesprekken van een jongerenbegeleider met een jongere. En dan zal ik ze mijn advies geven. Maar op het moment dat ze echt psychische hulp nodig hebben, of een eh ... thuisprobleem hebben, ja, dan ben ik daar niet voor.'*²⁰²

¹⁹⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 9

²⁰⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

²⁰¹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

²⁰² Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

Om door te kunnen verwijzen naar de professionele organisaties, is het van belang dat je als meidenwerker een groot netwerk om je heen hebt, zodat je weet waar je een meisje naar kan doorverwijzen.

*'Netwerken ook natuurlijk. Ja. Net zoals dat netwerk van de buurt, heb ik ook in de buurt het netwerk van de hulpverlening, het jeugdnetwerk, Streetcornerwork... allemaal, ook daar weer kijken wie ... en contact met school soms, om te kijken hoe het op school gaat. Dus dan probeer je echt te zoeken hoe je het wel voor elkaar krijgt. Dus dan ben je echt oplossingen aan het zoeken hoe je kan zorgen dat die meiden ook die hulp krijgen. Ja. En daarom ga ik naar dat soort overleggen, waarin al die partners zitten.'*²⁰³

Ontwikkeling

Er is een verschil tussen de manier waarop de het contact met de leefomgeving bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden met het contact met de professionele omgeving. Volgens de meidenwerkers is het contact met ouders of het contact met vriendinnen vooral een randvoorwaarde en hulpmiddel in het werken met meiden. In het contact met de professionele omgeving ligt dit anders, dit contact helpt het meidenwerk om een goede aansluiting te vinden met de behoefte van de meiden, waardoor zij verder kunnen komen in hun ontwikkeling.

Ouder betrokkenheid

De meidenwerkers geven aan in het interview dat het contact met ouders vooral kan bijdrage als een randvoorwaarde in het contact met de meiden om vervolgens bij te kunnen dragen aan de ontwikkeling. Zo kan het contact met ouders vertrouwen geven aan een meisje, waardoor zij zich bijvoorbeeld op haar gemak voelt in het meidenwerk. Door het vertrouwen van ouders kan de rol van het meidenwerk in het leven van het meisje groter worden, waardoor er een grotere bijdrage kan zijn aan de ontwikkeling van meiden.

*'Het is vertrouwen van ouders. En dat de ouders echt vertrouwen hebben in ons, de leiding. Waardoor ze dat ook uitstralen naar die meiden, waardoor die meiden ... wij eigenlijk een belangrijke rol krijgen in het meidenwerk. Meer invloed kunnen hebben op de meiden.'*²⁰⁴

Daarnaast kan het contact met de ouders helpen om betrokkenheid te creëren bij de ouders, waardoor het contact tussen een meisje en de ouders sterker kan worden. Zo geven de meidenwerkers als voorbeeld dat als je ouders een keer kan uitnodigen in het meidenwerk dat ze kunnen zien wat hun dochter allemaal doet dat vervolgens een positief effect kan hebben in het onderlinge contact tussen ouder en dochter.

'Wat ik wel wil doen is eens een keer samen met die meiden zeg maar koken voor hun ouders. Zodat die ouders ook kunnen zien waar hun kinderen mee bezig zijn. Betrokkenheid bij de ouders creëren. Dat zij dus zien wat hun kinderen doen in het buurthuis. Hoe het buurthuis

²⁰³ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

²⁰⁴ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

*eruit ziet. Wat voor sfeer er is. Dat ze gewoon weten wat hun kinderen doen. Trots kunnen zijn op hun ... kind.*²⁰⁵

*'Ja, ja, ja. Omdat je gewoon veel meer begrijpt. Omdat die meiden daarom ook minder kunnen uitspelen. Eh ... ja, gewoon voor de kennis van die leefomgeving van die meiden. Ja, het is wel ... de meiden waar ik nu denk ... die hun ouders in het begin zo afhielden.'*²⁰⁶

Meer over ouderbetrokkenheid staat omschreven in het methodisch principe één 'Veiligheid', op pagina 21.

Contact met vriendinnen

Zoals je hierboven hebt kunnen lezen heeft het contact met vriendinnen een dubbele functie. Zo kunnen meiden via vriendinnen in aanraking komen met het meidenwerk en anderzijds helpt het contact met vriendinnen om zorgen over een meisje te delen.

Het contact met vriendinnen draagt op twee manieren bij aan de ontwikkeling van meiden. Meer meiden raken in aanraking met het meidenwerk, waardoor meer meiden worden meegenomen in het doel van het meidenwerk.

*'En ... eh ... maar als er ... als er een groep ... als een groep elkaar kent ... het zijn vaak ook gewoon vriendinnen, die je kan meenemen.'*²⁰⁷

Doordat een meidenwerker aan een vriendinnetje vraagt hoe het met een meisje gaat en vervolgens hoort dat het bijvoorbeeld niet zo goed gaat kan je als meidenwerker in spelen op de situatie en zo en misschien een helpende hand bieden. Hierdoor komt een meisje misschien een stap verder in haar situatie.

*'Op het moment dat je met zo'n meisje praat, dan ga je het gesprek openen: ik maak me zorgen en ... Je hoort ook vaak van andere meiden dat er iets mis gaat. Dat het op school niet zo goed gaat, dus ja, dan kan je dat aan elkaar koppelen en doorverwijzen inderdaad. Je moet wel openingen hebben.'*²⁰⁸

Professionele omgeving

Samenwerken met de professionele omgeving maakt het mogelijk om meiden verder te helpen op het moment dat dit nodig is. De meidenwerkers geven in de interviews aan dat er een grens is aan wat het meidenwerk voor meiden kan betekenen. Het meidenwerk biedt geen gespecialiseerde hulpverlening of onderwijs. Op het moment dat de meidenwerker ontdekt dat het meisje gespecialiseerde hulpverlening of onderwijs nodig heeft, wijst het meidenwerk het meisje door. Doordat de meidenwerker deuren open maakt voor een meisje om een bepaald probleem aan te

²⁰⁵ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 2

²⁰⁶ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

²⁰⁷ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 4

²⁰⁸ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 1

pakken of een bepaalde behoefte te realiseren, draagt het meidenwerk direct bij aan de ontwikkeling van het meisje.

*'Op een gegeven moment zeg ik dan tegen een meisje van: jij hebt hier echt hulp bij nodig, bij dit en dat en dat en dat. Want ik maak me echt zorgen om jou. En het is heel belangrijk dat jij wel verder gaat komen. Dat je uit de problemen gaat komen. Dat het straks goed met je gaat. En daar heb ik niet altijd tijd voor, want ik heb heel veel groepen. Ik ben heel druk bezig. Maar d'r zijn mensen die daar heel veel tijd voor hebben. Ja, dan vertel ik vaak heel open van: dit gaat ... het gaat nu zo slecht, en ik wil echt ... ik wil gewoon heel graag dat het goed met jou gaat.'*²⁰⁹

En meidenwerker omschreef in haar interview, dat zij meer van de praktische oplossingen is en op het moment dat een inhoudelijke problematiek is dan wordt de hulpverlening ingeschakeld.²¹⁰

Doorverwijzen is niet altijd makkelijk omdat het meisje zelf haar vertrouwen heeft gevestigd op het meidenwerk en niet altijd open staat voor contact met andere professionals. Desondanks is volgens sommige meidenwerkers het inschakelen van professionele hulp van groot belang omdat het meidenwerk de expertise ontbeert om het meisje goed te kunnen helpen.

'Ja, maar ook een goed netwerk heeft. Want als zij geen ... als iemand een probleem heeft, en jij ... Want je bent geen hulpverlener, en diegene blijft maar bij jou komen, bij jou komen, bij jou komen. Op een gegeven moment ben jij niet veilig meer. Want eh ... jij kan 'r niet verder helpen. En daardoor krijgt zij geen veilig gevoel meer. Omdat ze denkt van: ja, het helpt niet. Je komt niet verder, ja. Dus dan kan het heel onveilig gaan voelen voor iemand. Dus een netwerk is ook heel belangrijk.'

²⁰⁹ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 3

²¹⁰ Boer, E.E. de (2012) Diepte-interview methodisch handelen met meidenwerker 5

- Bijlagen -

1. Profiel werkers met meiden

Uitgangspunt voor de methodiekontwikkeling dat voor alle vormen van sociaal werk, dus jongerenwerk, sociaal cultureel werk, hulpverlening, straathoekwerk, maatschappelijk werk geldt dat meiden een *eigen* benadering vragen. Het specifieke van het meidenwerk, zit in eerste instantie in de doelgroep: werken met *meiden*.

Deelname aan de masterclass vraagt, deelname aan twee bijeenkomsten + medewerking aan een interview. In totaal vraagt dit een tijdsbeslag van 8 uur verdeeld over een periode van 4-6 maanden.

In totaal kunnen maximaal tien 'meidenwerkers' deelnemen aan de masterclass. Inzet is de masterclass breed samen te stellen, wat betreft deskundigheidsterrein, achtergronden, en geografische spreiding binnen Amsterdam. Vijf jaar ervaring is mogelijk veel, waar het om gaat is dat meidenwerkers mee doen die een flinke ervaring meenemen en niet stagiaires, beginnende meidenwerkers of vrijwillige meidenwerkers zich melden.

In onderstaande tabel staat het profiel voor deelname aan de masterclass.

Meidenwerker	Samenstelling masterclass totaal
5 jaar ervaring	Divers in leeftijd
Professional	Divers in culturele en religieuze achtergronden
Goed in contact met meiden	Divers in seke
Goed in in beweging krijgen meiden	Divers in werkveld [jongerenwerk, straathoekwerk, maatschappelijk werk, hulpverlening]
	Divers in problematiek
	Werkzaam in verschillende stadsdelen

2. Interview vragen 'Werken met meiden'

Werkzame bestanddelen inzichtelijk en overdraagbaar maken

Uit de praktijk geformuleerde methodische principes

Hoofddoel: Handelingsniveau van de meiden

Waaruit blijkt dan dat het werkt?: vraag naar het empirische referent de Kwaliteitscheck.

Opening: Wat vind jij het belangrijkste in het werken met meiden?

Standaardvragen per thema:

- Waarom draagt het bij aan de ontwikkeling van meiden?
- Waaruit blijkt dan dat dit bijdraagt bij de ontwikkeling van meiden?
 - Hoe zie je dat het bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden?
 - Waar merk je aan dat het bijdraagt aan de ontwikkeling van meiden?
- Hoe handel jij bij?

Doorvraag vragen:

- Kan je meer over vertellen?
- Kan je dat verduidelijken?
- Kan je een voorbeeld geven?
- Waarom wel, waarom niet?
- Hoe doe je dat dan precies?
- Kan je dat concreet maken?
- Zijn er nog meer punten die belangrijk zijn?

Hulpmiddelen:

- woorden herhalen
- structuur: ik wil het nu over gaan naar een volgend onderwerp
- stilte

Thema's

1. Persoonlijke relatie: band opbouwen / veiligheid
2. Veiligheid
 - Hoe onderhoud je het gevoel van veiligheid bij de meiden?
3. Vertrouwen binnen de groep
 - Hoe zorg jij er voor dat er vertrouwen in een meidengroep blijft?
4. Praten
 - Wanneer individueel wanneer groep?
5. Bewustwording van eigen grenzen
6. Ondersteuning bieden in de overgangsfase van meid naar vrouw
7. Contact met ouders
 - Wat werkt in het opbouwen van het contact met ouders van meiden?
8. Aansluiten bij de behoeften van meiden
 - Heb je voorbeelden van activiteiten die bij de behoeften van meiden aansluiten?
9. Rolpatroon van meiden

10. Doorverwijzen naar hulpverlening

11. De belangen van meiden behartigen

Randvoorwaarden:

- Professionaliteit: vrouwelijke meidenwerkers
- Randvoorwaarde: bereiken
- Steun voor het meidenwerk
- Het meten van kwaliteit in het meidenwerk